

EDITORIAL

Temps de Festa Major

El cicle de l'any, amb costums ancestrals i pautes socials ben definides per a cada moment de l'any, és objecte d'estudi de l'etnologia i propi de societats de base agrària que, a casa nostra, constitueix una reminiscència, un vague record a reivindicar en els ritmes trepidants de la societat contemporània.

L'estiu, però, amb la finalització del curs escolar i l'inici de les vacances laborals, manté encara força pautes. Hem patit, a Catalunya, un juliol amb unes temperatures que no convidaven precisament a fer vida al carrer i a Moià, tanmateix, ha estat un mes curull d'activitats i de noves iniciatives: la riquesa en l'oferta dels casals d'estiu ha permès de triar entre activitats de gamma ben àmplia. Experiències com l'Escola d'Emprenedors o la incipient Universitat d'Estiu del Moianès semblen voler acompanyar i donar cos a la recent constitució del Consell Comarcal del Moianès, comarca ja senyalitzada a les carreteres d'accés als nostres municipis.

A Moià s'ha aprovat el Reglament del Pollo, un personatge del folclor únic a Catalunya, i documentat des del segle XVIII. L'art i l'expressió artística hi han estat ben presents, i la segona edició d'Ex Abrupto

ha convertit el carrer de Sant Sebastià en un immens centre d'art a cel obert un cap de setmana.

Respirem ganes de Festa Major. Els del Musical assagen ja des de l'hivern els números d'enguany i ja ens vénen al cap les tonades de la Cabra d'Or. A Castellterçol celebraran el vintè aniversari dels Diables presentant «El Muçol». Aquest mussol de Castellterçol és una nova bèstia de foc en què treballen (i busquen recursos) fa més d'un any i per a la qual han creat una nova composició musical i una llegenda. Serà moment, doncs, de compartir i celebrar la creativitat, la vitalitat i l'esforç de la nostra societat civil. Necessitem, doncs, aturar l'activitat quotidiana uns quants dies i retrobar-nos, compartir impressions del present i també anticipar el que ens depararà la tardor, que no serà precisament una bassa d'oli.

És temps de Festa Major, com pregonava un poema d'aquest número de LA TOSCA. I alguns passavolants, familiars i amics que convidem a les festes majors dels nostres municipis descobriran, sorpresos, que els senyals de la carretera els mostren que han arribat a una nova comarca.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Terrabastall al ple del 8 de juliol. <i>A. Lozano</i>	5
Nou cartipàs municipal. <i>J. Clarà</i>	6
Reflexions del primer mes com a regidora ... <i>M. Cañas</i>	8
Moià estrena un nou model de recollida ... <i>E. Permanyer</i>	9
Moianès	11
Constitució del Consell Comarcal. <i>M. Bigorra, J. Clarà</i>	11
Consorti del Moianès	13
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	14
Primera Universitat d'Estiu del Moianès. <i>A.C. Modilianum</i>	16
Una nova comarca (II). <i>A. Cantó</i>	17
Una mica d'història	20
El Pollo ja té un reglament. <i>J. Clarà</i>	20
El Pollo, cinc dates destacables. <i>J. Clarà</i>	22
Molins i moliners. <i>J. Carrera</i>	24
Actes i esdeveniments	29
Pregó. <i>P. Criach</i>	29
Arribada de la Flama del Canigó. <i>M. Capdevila</i>	31
El Raval de Dalt: modernitat i història... <i>E. Permanyer</i>	32
Acabat el curs, comencen els casals d'estiu... <i>E. Roca</i>	35
Les entitats informen	37
Museu de Moià	37
Biblioteca de Moià	39
La riera de l'espuma. <i>La Cosa Nostra</i>	40
Subvenció pel projecte «Lligam». <i>Hospital-Residència</i>	41
El circ envaeix l'idíl·lic Moianès. <i>Desperta Espurnes</i>	42
Ciència	43
Assaig sobre el progrés biològic. <i>M. Fortuny</i>	43
Perfils	46
Entrevista a Josep M. Molist, artista. <i>R. Portet, J. Clarà</i>	46
Miscel·lània	50
Puig d'Olena, la <i>Muntanya Màgica</i> de Catalunya. <i>J. Font</i>	50
Entre Roures, un projecte innovador. <i>N. Martínez</i>	51
Vidrà. <i>D. Fonts</i>	54
Evocació del Solà de Sant Esteve. <i>J. Roca</i>	54
El camí ral. <i>M. Baqués</i>	56
Publicacions	59
Breus	61
Moviment demogràfic / Sopa de lletres	62
Necrològiques	63
Dades meteorològiques	66

Fot. Núria Arisa

VIDA MUNICIPAL

Terrabastall en el ple del 8 de juliol

Albert Lozano, @lozanoalbert

L'inici de la legislatura municipal 2015-2019 apareixia com una bassa d'oli vistos els resultats de les eleccions celebrades el passat mes de maig, on AraMoià aconseguí deu regidors i CDC tres, i vista la recent creació de la comarca del Moianès. Però un autèntic terrabastall mogué els fonaments del consistori amb l'acusació en el ple del 8 de juliol, per boca de Montse Girbau (CDC), que demanà a l'alcalde si s'havia modificat el registre 2665/2015 —el registre d'entrada de la instància de constitució del grup municipal d'AraMoià—. La resposta de l'alcalde va ser: «Doncs ara mateix no sé a què et refereixes, però em comprometo a esbrinar què ha passat.» CDC acusa AraMoià de manipular un registre d'entrada i de la destrucció d'un expedient.

L'acusació del grup de CDC diu que AraMoià-ERC no va presentar el dia 19 (dia límit) la instància de constitució de grup polític, sinó el dia 23 de juny (fora de termini), modificant i alterant la instància d'un ciutadà —que demanava un ajut social—, entrada el dia 22. El dia 23 aquesta

instància va «desaparèixer», passant el número de registre que se li havia adjudicat el dia 19 a un escrit de l'alcalde, Dionís Guiteras, on aquest comunica la creació del grup municipal; tot això segons CDC i la documentació informàtica aportada. Per tant, parlariem d'una presumpta falsificació de document públic. I, per tot plegat, CDC no reconeix AraMoià com a grup polític i considera els regidors de la marca blanca d'ERC com a no adscrits. En qualsevol cas, AraMoià avui per avui és grup municipal, encara que el grup de CDC no ho reconegui. El tema no afecta la composició del Consell Comarcal ni la Diputació, ja que el còmput són per vots rebuts, no per grups municipals.

Segons la nota de premsa del grup municipal d'AraMoià i les fonts consultades, el grup municipal que encapçala Guiteras va reservar una entrada al registre, a l'espera de recollir les signatures de tots els seus regidors (mancava la firma de Mireia Cañas). Aquestes signatures es van recollir i entrar per registre la setmana següent. Segons Guiteras,

Ple municipal del 8 de juliol (fot. Josep Font)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Elisa Roca, Josep Ruai, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez

Impressió: Winihard Gràfics, Moià

Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació

DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

«aquesta pràctica és habitual en totes les administracions públiques». L'article 24 del Reglament Municipal diu que s'ha de presentar la instància de creació del grup en el termini de cinc dies. AraMoià —que va mostrar sorpresa i va negar els fets acusatoris de Montse Girbau en el segon punt de l'ordre del dia del ple del 8 de juliol— no entén com un tema administratiu d'un tràmit sense cap transcendència està agafant tanta rellevància.

Cal dir que l'article 24 del Reglament Municipal no aclareix els dubtes sobre si la formalització ha de ser electrònica o no; l'article tampoc no fa referència a si es pot reservar una entrada en el registre. El que sí que mostra força evidència és la documentació argumentativa que aporta CDC de la presumpta modificació i alteració de document públic per part d'AraMoià, la qual quedaria palesa, segons ha pogut consultar LA TOSCA. A hores d'ara (20 de juliol), el cas està en mans del departament jurídic de CDC.

Nou cartipàs municipal

Jaume Clarà

En el ple municipal del 8 de juliol, malgrat la polèmica tractada en l'article precedent, es va aprovar el nou cartipàs municipal. L'estructura del nou govern segueix a grans trets la que AraMoià va implantar en el mandat anterior, amb una divisió de les competències locals en quatre àrees. Dues d'elles mantenen els coordinadors: l'Àrea de Govern, amb l'alcalde mateix, Dionís Guiteras, i la de Territori, dirigida per Albert Clusella. En les altres dues hi ha relleu per no haver-se presentat a la reelecció els regidors que les coordinaven: a l'Àrea d'Hisenda, Maurici Santauegènia és rellevat per Núria Reynés, i a la d'Atenció a les Persones, Glòria Mascaró deixa el lloc a Mercè Bigorra.

En tot cas i a l'espera de comunicats oficials, més preguntes que respostes. O moltes especulacions del que ha pogut passar. Si el fet aboca als jutjats, mala peça al teler. Per dues raons, la primera: si CDC té raó, les penalitzacions per haver falsificat un document públic són molt greus, tant a nivell polític com administratiu. A nivell polític, perquè avui en dia els partits polítics emfasitzen la importància de no tenir imputats dins les seves llistes o càrrecs de responsabilitat en les administracions públiques. A nivell administratiu —més enllà de les penalitzacions judicials— és que si CDC té raó algú ha hagut de permetre de pròpia mà la modificació. Si, per contra, els arguments —si això va endavant— donen a AraMoià-ERC la raó, els integrants de CDC de Moià presents en el consistori tindrien un problema a conseqüència de l'acusació. Hi ha un tercer escenari: que no es judicialitzi el tema i, amb el temps, *pluja d'estiu i flor de bagassa, aviat passa*.

Dels quatre regidors d'AraMoià que continuen al consistori, l'alcalde, Dionís Guiteras, manté també la regidoria de Seguretat, i Albert Clusella continua a Urbanisme i Medi Ambient. Montserrat Ferrer, per la seva part, segueix al capdavant de Coordinació General i Recursos Humans i canvia l'apartat de Comunicació —que passa a Mireia Cañas— pels Serveis Socials. Finalment, Joan Capdevila continua al capdavant de Via Pública i Promoció Econòmica, mentre que deixa les responsabilitats que en la darrera part del mandat anterior havia assumit en Cultura, Festes i Tradicions.

És precisament en aquest darrer àmbit on hi ha més novetats en l'organització

ALCALDIA - D. Guiteras			
ÀREA DE GOVERN D. Guiteras	ÀREA D'ECONOMIA I HISENDA N. Reynés	ÀREA DE TERRITORI A. Clusella	ÀREA D'ATENCIÓ A LES PERSONES M. Bigorra
SEGURETAT D. Guiteras	HISENDA N. Reynés	URBANISME I MEDI AMBIENT A. Clusella	SERVEIS SOCIALS M. Ferrer
COORDINACIÓ M. Ferrer		SALUT PÚBLICA N. Reynés	TEIXIT ASSOCIATIU J.A. Alcantarilla
RECURSOS HUMANS M. Ferrer		SANITAT N. Reynés	ESPORTS J.A. Alcantarilla
COMUNICACIÓ I TRANSPARÈNCIA M. Cañas		CONSUM N. Reynés	JOVENTUT M. Padrisa
PARTICIPACIÓ CIUTADANA M. Cañas		VIA PÚBLICA J. Capdevila	EDUCACIÓ M. Bigorra
CIVISME A. Roca		PROMOCIÓ ECONÒMICA J. Capdevila	DIVULGACIÓ CULTURAL M. Bigorra
			ENTITATS DEL TERCER SECTOR A. Roca

del consistori, ja que les competències relacionades amb Cultura es reparteixen —sense que hi hagi en propietat cap regidoria amb aquest nom— entre tres edils: Mercè Bigorra assumeix Educació i Divulgació Cultural (on, segons el decret d'alcaldia de nomenament, s'inclouen les relacions amb el Museu de Moià i els serveis municipals de radiodifusió i televisió); Martí Padrisa, nou regidor de Joventut, té a càrrec seu la relació amb les entitats juvenils, la gestió dels equipaments municipals juvenils i la Comissió de Festes, i Josep Antoni Alcantarilla es fa càrrec d'Esports i Teixit Associatiu (que inclou les relacions amb les entitats esportives i culturals, els esdeveniments d'aquests àmbits i el Consell Sectorial de la Festa de l'Arbre Fruiter). Un repartiment d'atribucions que, sens dubte, requerirà una important feina de coordinació.

En relació també amb el món associatiu, Anna Roca s'ocuparà de la nova

regidoria de Civisme i Entitats del Tercer Sector (segons el decret, «civisme i convivència, atenció a la dona, immigració, inclusió social, residència, gent gran, centre obert, atenció a la infància i entitats del tercer sector»), en un àmbit també de confluència amb els Serveis Socials atribuïts a Montserrat Ferrer.

Finalment, Mireia Cañas es fa càrrec de la regidoria de Comunicació, Transparència i Participació Ciutadana.

Pel que fa a les tinències d'alcaldia, han quedat assignades a Albert Clusella (primera), Montserrat Ferrer (segona), Joan Capdevila (tercera) i Mercè Bigorra (quarta).

Montserrat Ferrer és l'única regidora que continua amb dedicació exclusiva i Albert Clusella amb dedicació parcial de mitja jornada. La resta de regidors tenen les gratificacions fixades per la seva assistència als òrgans col·legiats (Junta de Govern, Comissió Informativa i Ple).

Reflexions del primer mes com a regidora de Moià

Mireia Cañas i Soler, regidora d'AraMoià

Un diumenge a la tarda del passat hivern era a casa, a Boston, planificant el trasllat de tornada a Catalunya, quan vaig rebre un whatsapp d'un bon amic d'AraMoià que em demanava si volia anar a la llista. Ja havia estat a la llista en la primera legislatura, de manera que li vaig dir que sí, «però poseu-me cap enrere, que encara no sé quin temps hi podré dedicar i no em vull comprometre a una cosa que no pugui complir». Vam decidir que em posaria de número 9.

Uns mesos més tard, la nit del 24 de maig, rebíem amb sorpresa els resultats electorals. No ens enganyem, ja esperàvem guanyar, però no esperàvem la rotunditat dels resultats, i jo no m'imaginava que seria regidora! Els primers dies van ser de preocupació. La meua jornada laboral com a consultora sol ser de 9 a 9, i no sabia d'on trauria el temps! Però finalment va poder més la il·lusió! Com em va dir l'Anna Roca, que va passar pel mateix procés de digestió dels resultats que jo,

«ja que ho fem, fem-ho bé! I si el nostre nom ha de quedar lligat a aquesta legislatura, ho hem de fer molt i molt bé!».

Així que ens posem a treballar, i arriba el primer ple municipal. A aquestes alçades no se li escapa a ningú que va ser un ple amb molta polèmica. Per sorpresa de tots els regidors novells (i no tan novells!), CiU va discutir fins i tot els «aplaudiments» que no s'havien recollit en l'acta del dia de la investidura. I, per posar la cirereta del pastís, l'acusació de manipulació del registre municipal.

Des de llavors, la majoria de regidors d'AraMoià arrosseguem un mal cos a sobre. En lloc de centrar-me en el procés participatiu del POUM o de l'elaboració del Pla de Legislatura, els darrers deu dies he dedicat tots els meus esforços i energies com a regidora a entendre l'origen d'un error administratiu sense cap transcendència, revisar el *Real Decreto 2568/1986 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico*

de las Entidades Locales, veure que el Regió7 ens dedicava dues portades, contestar correus a periodistes... Finalment, dijous passat a les dotze de la nit, a mig redactar una nota de premsa, em va venir a la ment el perquè d'aquest mal cos: no ens hem posat en política local per a això!

Hi ha diverses maneres d'entendre la política. Per a nosaltres, l'encant de la política local és la proximitat amb la ciutadania i el territori, i adonar-te dels resultats que produeix aquest trinomi. Que tot el que fem té un impacte en la societat moianesa i que, encara que no tinguem grans competències com a ajuntament, podem posar el nostre granet de sorra per

a millorar la vida de les persones que viuen a Moià.

Personalment he pagat la novatada de deixar-me arrossegar per les polítiques en el pitjor sentit de l'expressió, i malgastar esforços en temes que no aporten res de res a Moià i que importen a molt poca gent, a part de certs partits i mitjans de comunicació. Escric aquest article per a mi, però també per a tots els meus companys regidors/es que, com jo, han viscut aquests dies enrarits. Hi hem caigut una vegada, però a partir d'ara reiterem el nostre compromís de treballar, treballar i treballar. Esperem que ens ho deixin fer! I com diem sempre a l'equip d'AraMoià... som-hi de cara!!!

Moià estrena un nou model de recollida de residus

Elvira Permanyer i Sert

Durant l'última quinzena de juny s'ha vist una redistribució dels contenidors de recollida selectiva de residus als carrers i places de la vila, formant punts o àrees amb els cinc tipus de contenidors segons els residus a seleccionar: verd per al vidre, blau per al paper-cartró, groc per als envasos, negre per a les restes vegetals, marró per a l'orgànica i verd fosc per al rebuig.

Amb aquest punts concentrats, alguns dels quals caldrà valorar en les pròximes setmanes si estan col·locats al millor emplaçament possible, es pretén facilitar als veïns la selecció dels residus que es generen i la posterior gestió del reciclatge que fa el Consorci del Bages per a la Gestió de Residus. Tot plegat hauria de produir en els quatre anys vinents una reducció del 40% del cost actual.

Per tal d'informar els veïns sobre aquests canvis, el regidor Albert Clusella, responsable de l'àrea de Medi Ambient,

organitzà el dia 16 de juny una sessió informativa a l'Auditori de Sant Josep. En aquesta sessió es donaren un seguit dades sobre la recollida de l'any 2014 i els costos que té. Es recolliren 3.278 tones, amb un cost de 545.793 euros, repartides de la següent manera: 1.908 tones de rebuig (amb un cost de 101,68 € / tona), 757 de vegetal, voluminosos i deixalleria (18,68 € / tona), 104 de paper-cartró (4,47 € / tona), 119 de vidre (0,847 € / tona) i 80 d'envasos (2,23 € / tona), 310 d'orgànica (32 € / tona). Aquest cost és finançat totalment amb la taxa per a la prestació del servei de gestió de residus municipals, que està regulada per l'ordenança municipal núm. 12 (<http://www.moia.cat/ordenances/ORD12.pdf>). És a dir, el que paguem els veïns, 160 euros/habitatge/any.

Amb els 545.793 € es paga el següent: dels residus de rebuig es paga la

Mireia Cañas, en el ple del 8 de juliol (fot. Josep Font)

MOIANÈS

Constitució del Consell Comarcal

Mercè Bigorra, Jaume Clarà

El dilluns 20 de juliol s'ha constituït el primer Consell Comarcal del Moianès. S'havia de fer a l'Auditori de Sant Josep, però l'existència de més d'un centenar de persones que havien confirmat l'assistència a l'acte ha aconsellat fer-lo al parc municipal.

L'acte ha començat a dos quarts de dues, amb unes paraules del secretari-interventor, Jaume Miró, i la formació de la mesa d'edat, formada per Joan Capdevila i Anna Guixà. Després de l'acreditació i l'acte de jurament dels dinou consellers, s'ha procedit a l'elecció del president del Consell, càrrec que ha recaigut per unanimitat en l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, únic candidat presentat. Guiteras ha acceptat el càrrec amb la frase: «Em comprometo a treballar per aconseguir la llibertat plena de Catalunya.»

En el torn d'intervencions, l'alcalde de Calders, Eduard Sánchez (CiU), ha agraït la feina feta a totes les persones que han treballat a favor del Moianès, en especial a l'ex-alcalde de Moià Josep Montràs, així com a Marta Purí i Teresa Soler, del Consorci del Moianès. També ha explicat que CiU no havia presentat candidat per la voluntat de mantenir la línia d'unitat amb què s'ha treballat fins ara. No obstant això, haurien preferit que des d'ERC s'hagués presentat un candidat que acumulés menys càrrecs.

En el seu parlament, Dionís Guiteras ha recordat l'esforç que ha suposat arribar a la constitució de la comarca, però que s'ha aconseguit amb la il·lusió i la perseverança de tothom. També ha expressat l'agraïment a tots els alcaldes i alcaldesses que hi han treballat. Ha pres en consideració l'acumulació de càrrecs, però ha recordat que deixa el Parlament i començarà com a vice-president de la Diputació i

que deixa la presidència del Consorci del Moianès per la del Consell Comarcal. Ha dit que si en algun moment li tremolaven les cames ho deixaria, però que se sent valent per a continuar la tasca iniciada.

A l'acte hi han estat presents la nova presidenta de la Diputació, Mercè Conesa, i el seu predecessor en el càrrec, Salvador Esteve.

La composició del Consell Comarcal

Com ja informàvem en el darrer número de LA TOSCA, el Consell Comarcal del Moianès estarà format per deu consellers d'Esquerra Republicana de Catalunya-Acord Municipal, sis d'escollits per Convergència i Unió (malgrat la ruptura posterior de la federació), dos de la Coalició Candidatura de Progrés, vinculada al Partit dels Socialistes de Catalunya, i un de Castell en Positiu.

Pel grup majoritari, ERC ha nomenat consellers els seus cinc alcaldes (Oriol Batlló, de Collsuspina; Enric Güell, d'Oló; Dionís Guiteras, de Moià; Eduard Guiteras, de Castellcir, i Salvador Tresserra, de l'Estany) i cinc regidors: Joan Capdevila (Moià), Saxa Cervera (Calders), Eloi Oller (Collsuspina), Vicenç Sánchez (ex-alcalde de Castellterçol) i Enric Vilatersana (Monistrol de Calders).

Per part de CiU també hi són presents els seus tres batlles (Pere Genescà, de Granera; Anna Guixà, de Sant Quirze Safaja, i Eduard Sánchez, de Calders) i els regidors Neus Prat (l'Estany), Maria Tarter (Moià) i Jordi Vila (Castellterçol).

Per la Candidatura de Progrés, els escollits han estat l'ex-alcalde de Castellterçol M. Carme Tantiñà i el regidor de Sant Quirze Josep Lluís Roger. Castell en Positiu, per la seva part, hi serà representat per l'alcalde, Isaac Burgos.

Els contenidors a la plaça de Sant Pere (fot. E. Permanyer)

recollida, el cànon impositiu i la taxa al dipòsit controlat; de l'orgànica, la recollida, el cànon de retorn i la taxa de tractament; de la resta de residus es paga la recollida de vegetals i voluminosos, i un cost fix segons els habitants i la quantitat de rebuig.

Així, doncs, en el 2014, cada tona de matèria orgànica que s'ha mal dipositat als contenidors de rebuig ha suposat un sobrecost de 73,43 € / tona.

Qualsevol canvi pot comportar algunes incidències, i canviar hàbits no és fàcil, però amb el nou plantejament de recollida selectiva, i si es fes bé, especialment en el bon ús dels contenidors de rebuig (verd fosc), es podria anar reduint no solament el cost de recollida i la gestió dels residus sinó també la salubritat dels nostres carrers i places.

En definitiva, una millora per a tota la vila.

Davant el monument al Rafelet, un dels punts a replantejar (fot. E. Permanyer)

Els dinou consellers: a la primera fila, Capdevila, Oller, Vilatersana, Tantiñà, Tarter, D. Guiteras, Guixà, Prat, E. Sánchez, Vila i Genescà; a la segona fila, E. Guiteras, Burgos, Güell, Tresserra, V. Sánchez, Cervera i Roger (fot. M. Bigorra)

Com ja avançàvem en el número anterior, la CUP de Monistrol de Calders serà l'únic equip de govern del Moianès que no estarà representat en el ple del Consell Comarcal. Un ple format inicialment —perquè es preveu algun relleu a mig mandat— per quatre representants de Castellterçol, tres de Moià, dos de Calders, Collsuspina, l'Estany i Sant Quirze, i un de Castellcir, Granera, Monistrol i Oló.

Visualització de la comarca del Moianès

Uns dies abans de la constitució del Consell Comarcal, la Generalitat va col·locar en les carreteres d'accés al Moianès els cartells indicatius de la nova comarca. Trenta-dos anys després dels cartells «oficiosos» a què Baltasar Fonts feia referència en LA TOSCA del mes de maig, ara, finalment, hi tenim els «oficials».

Cartell del Moianès, arribant al terme de Collsuspina (fot. Xavier Rius)

Consorci del Moianès

«Joves per l'ocupació»

Dels quinze alumnes que estan participant en el projecte «Joves per l'ocupació» —del qual ja informava el número anterior de LA TOSCA— i que estan realitzant el curs de tres-centes hores de durada sobre «Hostaleria, atenció al públic i elaboració de productes d'alimentació», set han pogut formalitzar un contracte laboral de sis mesos de durada en empreses del sector. A part, hi ha dos alumnes més que han pogut realitzar pràctiques professionals en empreses del territori.

La resta de joves continuen assistint a la formació i hom els està preparant per a accedir al mercat laboral a base de la participació en processos de selecció que arriben al SOM (Servei d'Ocupació del Moianès) i també s'estan acabant de lligar convenis de pràctiques a realitzar durant el darrer quadrimestre de l'any.

Pel que fa a la formació, durant el mes d'agost inicien la part més pràctica del temari, amb classes de cuina impartides per diversos cuiners per tal que aprenguin

tècniques culinàries i estils de cuina diferents, tot compaginat amb l'elaboració de menús i l'alimentació saludable.

2a Escola d'Emprenedors

Després de l'èxit de la primera edició de l'Escola d'Emprenedors del Moianès de l'any passat, el Consorci del Moianès n'ha organitzat, durant el mes de juliol, la segona edició, amb l'objectiu de facilitar competències, habilitats i eines per a desenvolupar l'emprenedoria al Moianès. Un total de setze persones s'hi han inscrit, amb ganes d'aprendre a emprendre. Han fet sessions de creativitat i innovació, màrqueting, tràmits administratius, formació en recursos humans, pla financer... També han comptat amb un intercanvi d'experiències amb empresaris i una sessió de *benchmarking* empresarial, i com a novetat d'enguany s'hi ha incorporat una sessió de *elevator Pitch*, amb l'objectiu d'aprendre a comunicar el pla de negoci o les competències laborals en cinc minuts davant d'inversors o en entrevistes de feina.

Sessió de l'Escola d'Emprenedors (fot. Consorci del Moianès)

Notes terçolenques

Ramon Puig

Nou cartipàs municipal

Si per al nou batlle, Isaac Burgos, la prioritat —a part de l'alcaldia— serà la transparència i la participació ciutadana, per als altres regidors, nomenats com a primer, segon i tercer tinents d'alcalde, serà el conjunt de la vida ciutadana el que constituirà els seus eixos de treball: Dani Cabana, primer tinent i regidor d'Hisenda, Economia i Comerç; Albert Obrero, segon tinent i regidor d'Ensenyament, Cultura, Salut i Benestar Social, i Marc Romero, tercer tinent i regidor d'Urbanisme, Medi Ambient, Agricultura i Transports.

No ens farem repetitius en aspectes de la personalitat dels diversos membres de l'equip de govern; però, «reactualitzant» el tema, el batlle Burgos podrà ser, previsiblement, bon interlocutor per a l'associacionisme juvenil i les noves generacions.

Dani Cabana ja va exposar les grans línies mestres per a refer l'esport local, i el fet que se li encarregui també «comunicació» encaixa amb la valoració que ja en fèiem des de LA TOSCA, és a dir, els seus dots en l'oratória i la dicció.

Albert Obrero, que en la llarga pre-campanya electoral va defensar —abans d'entrar en la llista— la continuïtat de l'assembleisme, encara trobarà, entre altres qüestions, la dualitat sanitària d'anar a Granollers, com abans, o a Manresa, com ara, que és un tema que aparentment estava ja superat, però que la realitat fa que estigui al carrer.

Marc Romero ja va marcar terreny, durant la campanya, del que deu ser el seu estil. A una pregunta del director de la Coral, Ferran Miró, sobre el model urbanístic de poble que voldrien dissenyar, va deixar clar, com a exemple de creixement

negatiu i com a mostra del que, segons ell, no s'ha de fer, el cas de Moià. Per altra part, haurà d'esforçar-se per retornar a Castellterçol aquella vella idea de «poble net i polit», després d'anys de notable deteriorament en aquest aspecte. A les seves orelles tindrà la «silenciosa» vigilància de Ramon Cordero, que havia anat adquirint un cert prestigi en ser al carrer, en vigilància permanent.

CiU (ara CDC), ERC i la moral renovada

No hi ha dubte que els darrers fets polítics —llista CDC-ERC i personalitats indepèndents de cara al 27-S— faran pujar la moral a ambdues forces, que quedaren amb el fanalet vermell en les municipals acabades de celebrar. Les tertúlies polítiques dominicals de Ca l'Àngel, el cafè de davant de l'església, sens dubte s'aniran. Tindrem temps de parlar-ne.

Renovació de l'ANC local

En el si de l'ANC castellterçolenca, el fins ara coordinador, Bernat Vila, el secretari, Manel Puig, i el tresorer, Manel Ció, han donat pas a Marc Tantinyà, que ha estat en tot moment un dels homes de confiança d'en Bernat Vila. També entren en la junta renovada Jordi Perera, com a secretari, i Victòria Ginestí, com a tresorera.

Finalment, en la consulta sobre la participació de l'ANC, a nivell nacional, en les eleccions del 27-S, els associats locals votaren a Caldes en coordinació amb el Vallès Oriental. Es fa difícil quantificar els vots, ja que el còmput fou a nivell comarcal, però es dona per fet que la majoria foren afirmatius.

Prensa Comarcal

Campanya contra els incendis

Rutes de vigilància del Pla de prevenció i informació d'incendis forestals. FOTOS: ÒSCAR FERRER / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

La Diputació de Barcelona treballa en la vigilància i prevenció d'incendis

Redacció
Barcelona

Des del divendres 12 de juny i fins a l'1 de setembre, la Diputació de Barcelona ha posat en marxa la campanya d'informació i prevenció contra incendis forestals per cobrir el conjunt de 473.000 ha de terreny forestal que

La campanya compta amb un equip integrat per 282 persones contractades per atendre el dispositiu

compta la demarcació de Barcelona.

La campanya contra els incendis forestals es desenvolupa, com en anys anteriors, en col·laboració amb els ajun-

taments, consells comarcals i agrupacions de defensa forestal (ADF) de la demarcació.

En aquesta edició, la campanya compta amb un equip integrat per 282 persones contractades per atendre el dispositiu i que s'encarregarà de cobrir un total de 93 rutes mòbils i 26 punts de guaita fixos en les nou zones en que s'ha dividit el territori.

Programa de suport als municipis

El Pla d'informació i vigilància (PVI) forma part del programa de suport als municipis en la prevenció dels incendis forestals, que té com a finalitat principal d'evitar-los i limitar-ne els seus efectes. El programa desenvolupa accions informatives a la població i dissuasives de pràctiques amb risc, així com d'anticipació a l'inici i propagació d'un incendi forestal.

En aquesta edició hi participen, a banda de la Diputació de Barcelona, 265 ajuntaments, 118 ADF, 9 Fe-

deracions d'ADF, 10 consells comarcals i cinc consorcis territorials. La Generalitat de Catalunya també hi col·labora a través de diverses Direccions Generals cedint instal·lacions.

El dispositiu d'enguany compta amb nou centres de control situats a les diferents comarques de Barcelona, per centralitzar els avisos i incidències que puguin produir-se en el conjunt de 265 municipis que s'inclouen en el programa.

L'equip d'informació i vigilància disposa d'un equip de personal qualificat integrat per 11 enginyers de zona, 21 operadors de comunicacions, 14 auxiliars de zona, 50 guaites i 186 informadors. Aquest equip disposarà d'un total de 102 vehicles, per atendre les 96 rutes repartides entre les nou zones de vigilància en que s'ha dividit el territori de Barcelona i que inclou els 12 espais inclosos en la Xarxa de Parcs Naturals.

Punts de guaita

Zona Alt Penedès-Garraf

- Puig de la Mola (Olesa de Bonesvalls) Parc del Garraf
- Puig d'en Carbonell (Sant Pere de Ribes) Parc del Garraf
- La Talaia (Vilanova i la Geltrú) Parc del Garraf
- Puig de l'Àliga (Canyelles / Olerdola) Parc del Foix
- Clapi Vell (Torrelles de Foix)

Zona Bages

- Castelladral (Navàs)
- Trullars (Monistrol de Calders) Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac
- Montcau (Mura) Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Zona Baix Llobregat

- La Desfeta (Gavà) Parc del Garraf

Zona Maresme

- Turó Gros de Miralles (Tordera) Parc del Montnegre i el Corredor
- Turó Gros del Montnegre (Sant Celoni) / Turó del Fangar (Arenys de Munt) Parc del Montnegre i el Corredor
- Cirers (Cabrera de Mar) Parc de la Serralada Litoral
- Baldri (Premià de Dalt) Parc de la Serralada Litoral
- Torre del Raiguer (Montornès del Vallès) Parc de la Serralada Litoral
- Cèlecs (Vilanova del Vallès) Parc de la Serralada Litoral

Zona Vallès Occidental

- Galceran Alta (Tiana) Parc de la Serralada de Marina
- Bravo (Badalona) Parc de la Serralada de Marina
- Turó Montcada (Montcada i Reixac) Parc de la Serralada de Marina
- L'Obac (Vacarisses / Terrassa) Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac
- La Mola (Matadepera) Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Zona Vallès Oriental

- El Brull (Aiguafreda) Parc Natural del Montseny
- La Trona (Tagamanent) Parc Natural de Montseny
- Sant Elies (Sant Pere de Vilamajor) Parc Natural del Montseny
- Cànoves (Cànoves i Samalús) Parc Natural del Montseny
- Montsoriu (Sant Feliu de Buixalleu) Parc Natural del Montseny

Zona Osona

- Salt de la Minyona (Vilanova de Sau) Espai Natural de les Guilleries-Savassona

Primera Universitat d'Estiu del Moianès

Associació Cultural Modilianum

El dia 6 de juny tingué lloc la inauguració formal de la primera Universitat d'Estiu del Moianès, sota el paraigua de la Universitat Ramon Llull (URL), que es va dur a terme durant la setmana del 6 al 10 de juliol a Can Carner (Moià), en sessions de tarda.

Una iniciativa sorgida de les ganes i l'empenta de l'escolapi P. Marian Baqués i de Josep Gallifa, moianès i alhora degà de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport *Blanquerna* (URL). La proposta va trobar el suport de l'Ajuntament de Moià, via Consorci del Moianès, de l'Associació Cultural Modilianum i de la Diputació de Barcelona. La inauguració fou presidida per la nova regidora d'Educació, Mercè Bigorra.

La Universitat ha començat amb una proposta senzilla, però acadèmicament potent, com no podia ser d'altra manera, amb l'objectiu d'anar-se obrint a altres camps científics i tècnics que puguin interessar a la gent de la nova comarca del Moianès. Per tant, ha començat amb vocació de continuïtat.

Per a aquesta primera cita s'han organitzat dos cursos, que han tingut molt bona acollença, amb més d'una setantena d'alumnes. Un curs de *Català nivell superior*, de quinze hores de durada repartit en cinc sessions, amb el moianès Carles Riera, doctor en Filologia Catalana i llicenciat en Farmàcia, i professor de la Facultat de Ciències de la Comunicació i Relacions Internacionals de la URL. Constava de deu temes, quatre de sintaxi, cinc d'estilística i un de terminologia, desenvolupats de manera eminentment pràctica, tractant aspectes sobre redacció, correcció i traducció (de l'anglès al català).

El segon curs, amb el nom de *Gestió de les emocions: eines de millora per a la vida* diària, ha tingut una durada de vint hores, repartides en cinc sessions, a càrrec dels professors Ramon Maria Nogués, catedràtic emèrit d'Antropologia Biològica (UAB); Clara Gomis, membre del Grup Investigador «Espiritualidad y Cuidados Paliativos» de la SECPAL; Xavier Jané, *coach* i inspirador del canvi i llicenciat en Ciències Econòmiques (UB); Lluís Lòpez,

Curs de català, dirigit per Carles Riera (fot. Consorci del Moianès)

coordinador del Grup de Recerca i del Programa TREVA de relaxació i meditació escolar de l'ICE (UB); Marian Baqués, doctor en Ciències de l'Educació i professor titular de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport *Blanquerna* (URL), i Núria Trullà, especialista en el

Tractament Psicopedagògic de la Diversitat Escolar (UAB).

En definitiva, un bon començament tant per la qualitat dels docents que han impartit les sessions com per la presència de gent prou àmplia perquè pugui tenir continuïtat l'estiu vinent.

Una nova comarca (II)

Agustina Cantó

:] J. Gallifa, M. Bigorra i M. Baqués en l'acte d'inauguració (fot. Consorci del Moianès)

Santa Maria d'Oló (fot. C.I.C. - Moià)

GRANERA: És el poble més petit del Moianès, ja que compta només amb 80 h. El castell sobre el penyal domina la població, de 785 m d'altitud. La carretera que ve de Castellterçol és tortuosa, però quan arribes a aquest raconet de món pots gaudir de la natura, i el soroll queda lluny, de manera que trobes pau i serenor. Com a poble petit té un encant indescriptible, i perdre's en els seus boscos és una meravella.

L'ESTANY: Poble tranquil, de 407 h i situat a 872 m d'altitud. Passejar pel seu claustre, amb els setanta-dos capitells bellíssims, t'ajuda a trobar quietud, harmonia i equilibri. L'església és una joia, amb la Mare de Déu d'alabastre a l'altar major alletant el seu Fill, i t'ajuda a admirar l'obra d'uns avantpassats infatigables. Cases de pedra amb jardins florits a l'estiu que li donen color i vida.

MONISTROL DE CALDERS: La carretera que baixa de Calders a Monistrol és estreta i plena de revolts. El poble té encant, amb el riu Calders, en el qual neden confiats uns ànecs. L'aigua baixa mansa, tranquil·la. Serrats i fonts conformen un paisatge entre boscos. Situat a 447 m d'altitud i amb 695 h, és un poblet ple d'encant i d'harmonia, amb la remor del riu que baixa suau i dolç. L'església de Sant Feliu és del segle XVIII. Aquí va fer cura de repòs el famós futbolista Kubala; l'aire pur de Monistrol va fer que la seva recuperació fos ràpida.

SANT QUIRZE SAFAJA: Poble d'estuejants envoltat de boscos i de belles panoràmiques. El nucli de la població és petit, però envoltat de moltes torres. L'església romànica és dedicada a sant Quirze i santa Julita. Té 644 h i la seva altitud és de 629 m. Pensar en Sant Quirze és

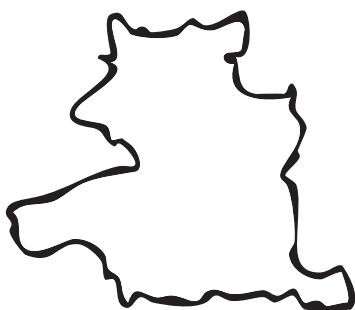
recordar el gran poeta Màrius Torres, nascut a Lleida i mort de tuberculosi el 29 de desembre de 1942 en un sanatori dins el terme municipal. Pensem que en aquells temps no existien els antibiòtics i molts malalts no sobreviuen. El llegat de Màrius Torres va lligat al poble, on és enterrat, i el suau vent que m'acompanya murmura les seves poesies: «Sé una ciutat, molt lluny d'aquí, dolça, secreta, / on els anys d'alegria són breus com una nit, / on el sol és feliç, el vent és un poeta / i la boira és fidel com el meu esperit.»

SANTA MARIA D'OLÓ: Terreny molt accidentat drenat per les rieres Gavarrera i Oló i amb els ravals de la Roviola i de Santa Eulàlia. Poble pintoresc, amb

el carrer principal empinat i coronat per l'església de Santa Maria. També posseeix l'església i parròquia de Sant Joan, de 1646. La natura es mostra esplèndida des de l'altura i davallant suaument et trobes a la part baixa amb una església moderna beneïda en 1963, que actualment és la seu de la parròquia.

Oló compta amb 1.065 h i està situat a 540 m d'altitud. L'Eix Transversal ha acostat el poble a nuclis com Manresa i Vic. És agradable passejar pels carrers silenciosos sense altra companyia que el cel estrellat, que sembla emmirallar-se en les manses i tranquil·les aigües dels rierols.

El Moianès és ja la comarca número 42 de Catalunya, amb pobles units per un mateix ideal. El que tots anhelem és que prosperi, que la feina no falti i que trobem dins el cor una tendresa especial en contemplar el nostre cel, els nostres boscos, les nostres rieres i tota la bellesa que ens envolta, sentint-nos units i orgullosos de ser de la nostra comarca, que, per als qui l'estimem, és entranyable.

FERRETERIA GRAU

Plaça de Sant Sebastià, 6
Tel. 93 830 02 20
ferreteriagrau@cadena88.com
08180 MOIÀ

Plaça Major, 9
Tel. 93 830 01 21
MOIÀ

CAL SILLER

NOVETATS MONTSE

Ctra. de Vic, 6 - MOIÀ
Tel./Fax: 93 830 12 26
calsillermoia@hotmail.com

Confecció de tendals
Capotes per a Jeep
Cortines i decoració
Tapisseria

Laura López
Psicòloga

Adolescents i Adults
Col·legiada nº17148
Plaça Major, 11 2n 2a
Moià

Cita prèvia:
☎ 677 586 177
www.lauralopez.net
psicologa@lauralopez.net

UNA MICA D'HISTÒRIA

El Pollo ja té un reglament

Jaume Clarà

El dia 29 de juny es va publicar en el BOPB l'aprovació definitiva del *Reglament que regula les funcions del personatge del folklore local «Pollo de Moià»*. L'aprovació inicial l'havia fet el ple de l'Ajuntament de Moià amb data de 20 de novembre de l'any passat. El reglament s'estructura en nou punts, que sintetitzem a continuació.

1. En el primer es justifica el reglament «per la necessitat de fixar les funcions i atribucions del «Pollo» com a personatge representatiu del folklore moianès, així com les obligacions de la persona que interpreta el personatge i les obligacions i atribucions de l'Ajuntament com a òrgan encarregat de vetllar per la continuïtat d'aquest element del patrimoni local».

2. A continuació es fa un breu resum de la història del personatge, del qual també es precisa la pronúncia correcta: «Póllu». També és definit com «un esparriot que originàriament tenia la funció d'obrir pas i posar ordre a les processons i celebracions festives. Actualment és l'únic esparriot que no empra un capgròs per a cobrir-se que es manté viu en el folklore català».

3. La missió del Pollo queda establerta així: «acompanyar les manifestacions folklòriques moianeses, especialment les relacionades amb les danses tradicionals i les cercaviles de les festes de Sant Antoni – Sant Sebastià i la Festa Major d'estiu. La seva presència té un caràcter dual, solemnitant els actes on participa i contribuint a posar-hi ordre perquè aquests es desenvolupin amb normalitat i, quan escau, adoptant un caràcter més bufonesc i alegre».

4. Enumeració dels actes on participa: 19 de gener al vespre (amb Garrofins i teiers), 20 de gener (ofici de Sant Sebastià amb els Garrofins), diumenge pròxim a

Sant Sebastià (danses tradicionals), darrer cap de setmana de gener (passant dels Tres Tombs), cercaviles de la Festa Major d'Estiu (trobad de gegants, 14 i 15 d'agost, comitiva de la Festa de l'Arbre Fruiter), més altres actes que puguin determinar l'ajuntament sempre que no entrin en contradicció amb les funcions tradicionals del Pollo.

5. En el vestuari es distingeix entre el vestit senzill o de Sant Antoni (camisola de color, dalmàtica vermella, màscara de roba de sac, pantalon blanc, espardenyas de vetes, defensa amb pell de conill) i el vestit de Festa Major o de Sant Sebastià (camisola blanca, dalmàtica blanca, màscara de roba de sac o de drap blanc, barret punxegut, pantalon blanc, espardenyas de vetes, defensa amb pell de conill). El reglament especifica quan utilitza l'un o l'altre vestit i precisa que per a la interpretació de les danses tradicionals al vestit de Festa Major s'hi afegeixen uns camals de picarols.

6. En aquest punt es detallen les funcions que fa el Pollo en cada una de les dates en què surt.

7. Entre les obligacions de la persona que interpreti el personatge del Pollo hi ha l'ús correcte del vestuari, estar en bona forma física per a poder córrer i fer un ús racional de la defensa amb la pell de conill.

8. Per la seva part, l'ajuntament s'obliga a vetllar per la continuïtat i el prestigi del personatge, assegurar que la persona que l'interpreti compleixi les seves funcions i fer el manteniment del seu vestuari.

9. El darrer punt considera que la interpretació del personatge del Pollo es fa de manera voluntària i sense cap remuneració, tot i que l'ajuntament pot decidir, si s'escau, algun tipus de gratificació.

Pollo de Sant Antoni (fot. C.I.C. - Moià) i Pollo de Sant Sebastià (fot. J. Font)

El Pollo, cinc dates destacables

Jaume Clarà

1789. D'aquest any data la primera referència documental del Pollo. Encara que la seva existència es pot remuntar a segles enrere, és en les respostes que Francesc Vilarrúbia, l'amo del Masot, va fer a un qüestionari enviat per Francisco de Zamora on apareix per primera vegada esmentat com a «juez de las pellizas». Vilarrúbia només en parla en relació amb la festa del jovent que tenia lloc per Sant Joan Evangelista, el 27 de desembre.

1841. El llibre de la Confraria de Sant Sebastià —que l'anomena «Jutge»— ens el vincula amb la festa del sant i, en concret, amb el ball de Gitanes. També se'n desprèn que, abans que es cremés en 1839, existia un únic vestit; llavors, en 1841, la Confraria de Sant Sebastià ofería a les altres confraries l'ús del vestit que havia fet nou, però sembla que la de Sant Antoni optà per fer-ne un altre, procedint d'aquí la diferenciació entre dos tipus de Pollo, segons el vestit.

1863. Les Gitanes i el Pollo participaren en les festes de benedicció de les noves campanes. Entre els obsequis que feren les padrines de l'acte, l'esparriot rebé un barret cònic que, des d'aleshores, passà a formar part de la fesomia del Pollo de Sant Sebastià.

1870. En la documentació de les confraries, aquest és el primer any en què apareix la forma «Pollo» —concretament, «Pollo o Jutge»—; la substitució es devia produir durant la dècada anterior, adoptant un castellanisme popular a l'època en el sentit de «jove», però amb connotacions de «presumit», «fatxenda» o similar.

1901. Primer any en què consta la participació del Pollo en la cercavila de la Festa Major. Els anys 1905 i 1906 també participà en les cavalcades agrícoles de la Festa de l'Arbre Fruiter i, a partir del 1907, en les processons de Corpus.

Més informació sobre el Pollo en la revista *Modilianum*, núm. 39 (2008).

El Pollo amb els veguers de Sant Joan, cap a l'any 1914 (fot. J. Vilanova; col·l. M. Alsina)

**GARATGE
GROS-MOIÀ, S.L.**

**MECÀNICA - ELECTRICITAT - PLANXA - PINTURA
SERVEI GRUES - ASSEGURANCES**

Ctra. Manresa, 9-11 - 08180 MOIÀ - garatgegros@gmail.com
T. part. 93 830 00 68 - Taller: 93 830 05 03

Avinguda de la Vila, 24 - T 93 820 91 30 - 08180 Moià
lafruiteriadecalsens@hotmail.com

Elaboració pròpia
de cremes de verdures, melmelades, codonyat, sofregit...
cuinat de forma tradicional sense cap tipus de colorants ni conservants

La Fruiteria
...de Cal Sens

**MOBLES
LOSCA SL
MOIÀ**

MOBLES FETS A MIDA

Camí de les Creus, s/n - 08180 MOIÀ - moblestosca@hotmail.com
Tel. 93 830 13 61 - M. 618 705 230

Plaça Colom, 10
T. 93 830 05 56
www.elcolom.com
08180 Moià

Molins i moliners

Joan Carrera i Vilardell

En els orígens de totes les cultures trobem el conreu d'algun cereal utilitzat per a l'alimentació: el panís en les cultures pre-colombines, americanes i africanes, l'arròs en les asiàtiques, i el blat en les europees. Les farines pastades amb aigua es convertirien en l'aliment bàsic dels diferents grups humans al llarg de molts segles. En les arrels històriques de la civilització occidental trobem els orígens del pa, però el pas per a transformar en farina els grans de blat i poder fer el pa requeria un laboriós procés d'elaboració: la mòlta.

Història

Antigament la mòlta es realitzava artesanalment i s'empraven molins de manera manual. Els cereals es trituraven amb una pedra petita de moldre i una altra de més grossa que feia de base. Aquesta dura feina fou realitzada durant segles, i encara es fa ara en alguns indrets tribals poc desenvolupats.

És en el segle V abans de Crist quan tenim constància de l'existència d'estris que a poc a poc aniran substituint la força humana o animal en la mòlta del gra per una altra font d'energia existent en la natura, però que caldrà aprendre a utilitzar: la força de l'aigua. Neixen així els *molins hidràulics fariners*.

Amb la caiguda de l'Imperi Romà, a mesura que disminuïa el nombre d'esclaus existents i, per tant, de mà d'obra barata, el nou sistema de mòlta es va anar generalitzant.

Igual que en diferents llocs del Principat, la configuració geogràfica del Moianès va propiciar des de temps antics el desenvolupament d'una important indústria molinera. A partir de l'edat mitjana apareixen les primeres referències de molins hidràulics en les nostres terres.

En el transcurs del segle XVII, amb la introducció del conreu del blat de moro i la seva ràpida expansió, el nombre de molins va augmentar de manera considerable, repartint-se per tots els racons de la geografia i aconseguint la seva més gran esplendor al llarg del segle XVIII. La decadència apareixeria a les acaballes del segle XIX, deguda en part a la industrialització, i s'accentua de manera irreversible al llarg del XX, excepció feta dels anys de postguerra, període caracteritzat pel ressorgiment temporal de l'activitat d'aquestes indústries tradicionals.

Tres eren els elements bàsics d'un molí fariner dels primers temps, tal com es construïen a l'època medieval: una resclosa, formada per una estacada que barrava el pas a l'aigua i la desviava al rec; un rec o sèquia, canalització que menava l'aigua al molí, i un casal de molí amb les moles i els estris per a moldre. Dins la casa del molí hi havia una cambra inferior on queia l'aigua provinent de la bassa i feia girar un rodet; en un nivell superior hi havia les moles, que es comunicaven amb el rodet mitjançant un eix. Tot aquest sistema estava aixoplugat per un cobert, que en els primers molins era senzillament una simple enramada. Després, a partir dels segles XII i XIII, les cases dels molins ja es construïen amb pedres ben treballades. Entre els diversos sistemes de moles existents, els més emprats a les nostres terres foren els anomenats de roda horitzontal.

Fou durant els segles XVII i XVIII quan es van fer la majoria dels molins actuals, seguint les tècniques aparegudes durant la baixa edat mitjana, però incorporant-hi alguns canvis. Així, per a incrementar la força de l'aigua calia augmentar el desnivell o salt i, per a fer-ho, no hi havia més

remei que fer una bassa, com més fonda millor, a sobre del molí.

D'altra banda, les rescloses de pedra anaven substituint les tradicionals de fusta i troncs i les sèquies cada cop eren més llargues i s'empraven també per a regar. Al costat de les edificacions dels molins, es construïen els habitatges dels moliners, que cada vegada eren més grans i complexos.

El funcionament d'un molí fariner

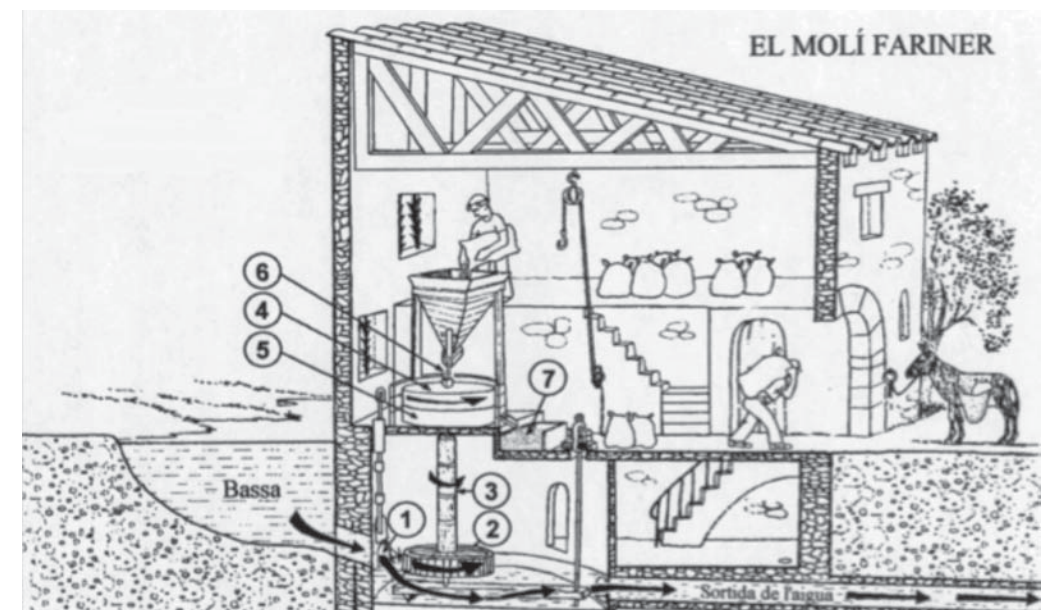
Quan es volia moldre, s'obria la comporta (1); l'aigua baixava amb força, feia voltar el rodet hidràulic (2) i tornava al la riera. El rodet hidràulic feia girar el seu eix (3), que estava connectat a la mola mòbil o «volandera» (4), que girava al damunt de la mola fixa (5). Les moles eren de pedra i molt pesades. La mola mòbil tenia un forat al mig per on s'abocava el gra (6), que era triturat entre les dues moles, transformant-se en farina, que anava caient al farinal (7). Quan s'havia buidat la bassa, ja no es podia moldre i calia esperar a tenir-la plena un altre cop.

L'explotació del molí

El molins se situaven a la vora d'un curs d'aigua suficient, en un lloc on hi hagués un bon desnivell per a obtenir un salt que proporcionaria l'energia suficient a l'aigua per a fer moure les moles. Alhora, però, hauria d'estar al més a prop possible del poble o les rodalies de les cases de pagès per a facilitar el transport, ja que el molí fariner feia la mòlta de gra de les masoveries del seu entorn.

El transport del gra, i després de la farina, es feia amb matxos carregats amb alforges i sàrries i a cavall d'animals de càrrega. El desplaçament es feia per camins de bast o de ferradura. En cas d'haver-hi millor camí, el transport es feia amb carros.

Normalment es molia una quartera de blat, és a dir, uns seixanta quilos de gra per cada mòlta. Cada pagès anava a moldre un cop a la setmana: generalment, quan portaven un sac de blat a moldre recollien el sac de farina corresponent al blat deixat la setmana anterior. Altres vegades el pagès esperava que li molguessin el

Esquema del funcionament d'un molí fariner

gra, si trobava bona tanda, és a dir, quan arribava i no hi havia ningú al davant: era allò de «arribar i moldre», expressió que encara avui utilitzem per a fer entendre que alguna cosa ens ha sortit ràpid i bé.

El dia més comú per a anar al molí era el dissabte. Un cop la farina a casa, es pastava i es desava a la pastera per a poder coure-la al forn.

Es donava el cas que alguns molins disposaven d'una mola d'aigua, que utilitzaven per a esmolar les eines de tall. Funcionava amb un mecanisme semblant al que feia rodar les moles del molí.

La mòlta

Tradicionalment, el treball quotidià del moliner no oferia grans dificultats, limitant-se a realitzar la mòlta. El moliner recollia els sacs que havien transportat els clients al molí i els pesava amb una romana o una bàscula, cobrant com a pagament pel seu treball una quantitat de diners proporcional al pes del gra a moldre. Antigament era habitual que el moliner ho cobrés en espècie, utilitzant per a retirar les corresponents porcions de gra petites mesures fetes de fusta. El moliner es quedava com a pagament una quantitat que venia a ser l'equivalent d'un 10%.

Una vegada el gra es tirava a la tremuja, el moliner posava en moviment la maquinària del molí, aixecant la comporta perquè l'aigua colpegés amb força els àleps del rodet. Aquest es posava en moviment i, per mitjà de l'eix i altres peces intermediàries que componen els mecanismes de rotació del molí, transmetia així la força que feia girar la mola de dalt, iniciant-se en aquest moment la mòlta.

Quan el molí es posava en marxa, el gra que era a la tremuja anava davallant per la canaleta i, des d'aquesta, queia a l'ull de la pedra volandera, a l'espai existent entre les dues moles amb l'ajuda del traqueteig d'una peça dentada. A poc a poc el gra s'anava triturant i refinant, sortint la farina a través d'un petit canal per on anava a parar al farinal, d'on el moliner el recolliria amb la pala, per omplir els sacs. Mentre la farina mòlta anava caient cap al farinal, el moliner reconeixia la qualitat de la farina pel tacte. La manera més habitual de comprovar-ho consistia a agafar amb la mà un grapat de farina i, estrenyent-la fort, si quedava feta una bola s'interpretava que la farina era d'excel·lent qualitat.

Des del moment en què el molí es posava en funcionament, el moliner estava atent a la tasca de la mòlta, perquè no fal-

tés el gra entre les moles, a fi d'evitar el desgast que és produïa pel fregament de les dues moles en treballar en buit. El bon moliner coneixia pel soroll de les pedres quan el gra estava a punt d'acabar-se de la tremuja. No obstant això, alguns moliners a l'hora de realitzar aquesta tasca utilitzaven esquelles o campanetes, que penjaven d'una corda lligada a la taula creuada sobre la part superior de la tremuja: col·locades a la vora de la boca de sortida, quedaven cobertes pel gra en el seu interior, impedit que dringuessin; quan la quantitat de gra era de pocs quilos, quedaven al descobert i començaven a dringar, avisant el moliner de la immediata falta de gra a la tremuja.

La tasca de la molturació del blat obligava el moliner a regular l'altura de separació existent entre les dues moles, ja que tradicionalment s'obtenien dos tipus de farina: una de fina, destinada al consum de les persones, de la qual es feia el pa, i una altra de més granelluda, que era utilitzada per a alimentar els animals. Calia regular també la separació quan es molturava blat de moro, ordi, civada, castanyes... Per això, algunes vegades el moliner girava en una o altra direcció un petit torn, que des de la sala de mòlta permetia va-

riar la separació existent entre les moles, apujant o abaixant el banc de fusta sobre el qual s'assentava la maquinària de rotació. Altres vegades regulava la inclinació de la canalera, deixant caure una major o menor quantitat de gra a l'interior de les moles, ja que amb menys gra la molturació quedava més fina.

Tasques de manteniment i reparació

Tot i que a la primavera i a l'estiu l'activitat del molí era menor, les moles no paraven de moldre al llarg de tot l'any. Únicament l'escassetat d'aigua durant l'època estival deixava parada la tasca al molí. Aquesta activitat propiciava una sèrie de treballs de manteniment, de reparació o reposició dels eixos avariats o desgastats pel treball constant del molí. D'entre totes elles, i per la seva importància, destaca el picatge de les pedres. Deien alguns moliners que a l'hora d'efectuar aquesta tasca era quan es veia de veritat si al moliner el movia l'obligació o ho feia amb alegria de plena vocació.

El rodament del molí anava desgastant les canals llaurades al pla de les moles. El moliner, en picar les pedres, corregia les desigualtats produïdes a la mola i procedia a llaurar i aprofundir novament

Molí del Perer, en els anys trenta (fot. Renom)

Molí d'en Pujol, cap a la dècada de 1910 (fot. J. Vilanova)

les regates, ja que l'estat òptim de les moles influïa notablement en la qualitat de la farina obtinguda. Aquesta operació, en funció de la feina del molí, es duia a terme amb relativa freqüència.

El picatge de la mola de sota, la que estava fixa, es duia a terme al mateix lloc, no calia moure-la. En canvi, per a picar la de dalt calia retirar-la del seu emplaçament i girar-la, col·locant-la sobre uns cavallets de fusta. Per a això s'utilitzava una ploma amb braç giratori que portava incorporada una rosca per a pujar o baixar, de la qual es penjaven les moles per a poder-les aixecar i moure-les de lloc. No obstant això, en alguns molins, i fins ben enllà del segle XX, aquesta tasca es feia manualment.

Les eines que es feien servir per a picar les moles eren com les tradicionals dels picapedrers, eines que habitualment esmolava el mateix moliner, portant-les a llossar als ferrers del poble només quan tenien el tall molt desgastat.

S'havia de tenir cura i realitzar amb certa freqüència la neteja de la resclosa i de la sèquia, principalment durant la tardor, retirant troncs, fulles, branques o elements que poguessin obstruir el pas de l'aigua cap a la part inferior de l'edifici, on estava situada la maquinària que posava en funcionament el molí. L'experiència acumulada en el maneig d'aquest tipus de ginyes feia que el mateix moliner fes ell mateix les tasques de reparació.

Els moliners

Des de temps inmemorials, els moliners van exercir un important paper en l'economia de les comunitats rurals. El seu estatus econòmic havia estat clarament marcat per la rendibilitat del molí que regentaven.

Era molt usual que en el molí hi visquessin un matrimoni amb els seus fills. Disposaven de terreny al costat, que els permetia de menar un hort i uns quants

animals per al seu sosteniment. Tenien aigua corrent i es proveïen fàcilment de llenya del bosc i de les rieres. Els seus mateixos clients els proveïen dels estris i aliments bàsics, algunes vegades fent intercanvi amb altres coses.

El molí havia estat també un important lloc de reunió, on durant l'espera es feien animades tertúlies, els veïns intercanviaven notícies, xafarderies...

Els moliners estaven sotmesos també al perill d'inundacions i crescudes del riu, que sovint els deixaven aïllats o, fins i tot, destruïen una part de les construccions del molí. D'altra banda, la seva ubicació, normalment aïllada del nucli urbà, el convertia en un lloc solitari, que la imaginació popular exagerava i se n'explicaven molts contes i llegendes.

El gremi de moliners tenia com a patró sant Martí. Era freqüent que a la porta de la casa del moliner o de la torre hi hagués un retaule de rajoles amb la imatge pintada del sant patró. Era tradició també que les famílies de moliners bategessin els fills barons amb el nom de Martí.

Molins al terme de Moià

Troblem un munt de molins repartits per la comarca que encara poden mostrar algun vestigi de la seva existència, mig ocults per la vegetació i les males herbes, perduts i oblidats al costat de les nostres rieres. Molins i moliners que en el transcurs dels anys han estat els encarregats de mantenir viu un ofici tan arrelat al món rural i a l'arquitectura d'un tipus d'edificació que va poblar nombrosament les voreres de les nostres rieres. Ofici i arquitectura integrats en un patrimoni cultural heretat i irreplicable.

Molins al terme de Moià: molí de la Crespiera, molí vell del Riu, molí vell de Passarell, molí nou de Passarell, molí d'en Pujol, Castellnou de la Plana (dos molins), molí del Gai, molí del Masot, molí del Perer (dos molins).

ACTES I ESDEVENIMENTS

Pregó

Pere Criach

Si sentim la llengua viva
navegant per la saliva
quan pensem en el capó,
ja ve la Festa Major.

Si ens quedem creuats de braços
quan per llei els bordegassos
ens saquegen el sarró,
com farem Festa Major?

Si apareix la cabra d'or,
l'alcalde ens desitja sort
i a plaça dansa el bastó,
és que ja és Festa Major.

Si encara ens flagel·la l'IBI
perquè cal que el poble arribi
a satisfer el creditor,
magra és la Festa Major.

Si el rei n'és l'arbre fruïter,
el pollo el príncep primer
i els gegants patges d'honor,
això és la Festa Major.

Fora penes i trasbals,
mals d'humor i de queixals;
cal donar del bo el millor
quan ve la Festa Major!

Fans del rei, republicans,
oriunds, passavolants,
cridem tots en germanor:
Visca la Festa Major!

Fot. C.I.C. - Moià

TERESA RAFART
Perruqueria

Plaça de St. Sebastià, 3 · Moià
Tel. 93 830 07 07
www.facebook.com/perruqueriateresarafart.com
☎ 652 936 899
✉ mteresarafart@gmail.com
📶 wifi

- Estètica
- Bronzejat sense sol
- Servei de depilació làser mèdic
- Allisat amb keratina

MOIÀ CUINES
Creació Disseny

TOT EN MOBLES DE CUINA I BANY

Ctra. de Vic, 22-24
08180 MOIÀ
Tel. i Fax 93 820 84 93
www.moiacuines.com

■ DISSENY: remodelació de cuines i banys
■ DECORACIÓ: i complements

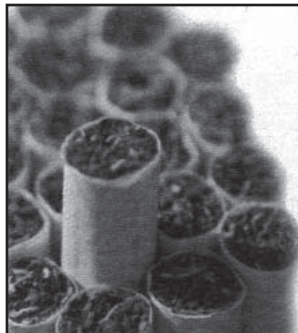
■ SERVEI: personalitzat
■ GARANTIA: absoluta

nova
peixateria

desde 1983

Comerç 13, 08180. Moià.
T. 93 830 08 44
peixaterianova@gmail.com
peixaterianova.blogspot.com

"del mar al plat"

L'ESTANC AUTET

Des de 1886

Tabac, objectes de regal, loteries, dolços, i molt més!

L'Estanc Autet
C/ Joies, 9 - 08180 MOIÀ
TEL. 938300139
estanc.autet@gmail.com

Arribada de la Flama del Canigó

Marc Capdevila i Riu, coordinador ANC Moià-l'Estany

Per tercer any, l'ANC Moià-l'Estany va organitzar l'arribada de la Flama del Canigó a Moià i, des d'aquí, a tots els pobles del Moianès. L'arribada de la Flama no seria possible si no fos pels estanyencs i estanyenques que un any més van anar a recollir-la al cim del Canigó i van dur-la en cotxe fins a Collsuspina. Des d'aquí un grup de corredors van a portar-la fins a Moià.

Pels volts de les set de la tarda, amb un cel que amenaçava tempesta i entre estelades i aplaudiments, arribà a la plaça del CAP. Després de les salutacions de l'alcalde i del secretari local de l'ANC, hi intervingué un representant vingut de la Catalunya Nord. Amb un discurs emotiu, explicant la simbologia de la Flama del Canigó, va arrencar crits i aplaudiments dels assistents.

La Flama del Canigó és una tradició que va començar fa seixanta anys, quan es va encendre el primer foc al cim del Canigó i va ser vist en moltes poblacions a banda i banda de la frontera. L'any següent, aquests pobles van encendre les

ancestrals fogueres de Sant Joan, en veure brillar la del cim del Canigó. Un parell d'anys més tard, ja va ser el foc del cim del Canigó el que va encendre les fogueres dels pobles de la vall.

L'any vinent farà cinquanta anys que la Flama creuà per primer cop la frontera i arribà als pobles del Principat, esdevenint així la reivindicació de germanor i unitat dels Països Catalans.

Per acabar l'acte, i mentre es repartia la flama a les llànties de tots els pobles, membres de la colla sardanista de Moià van ballar la sardana *Primavera a Moià*, composta pel pare Mateu Trenchs, guardonada enguany en els 89ns Jocs Florals de Perpinyà.

L'encesa de la foguera, i coca i xocolata per a tothom, van cloure un acte, preludi de la campanya d'estiu de l'ANC de cara al 27-S. Si voleu venir amb autobús a la concentració de la Diada a la Meridiana, us podeu apuntar a les para-detes informatives que trobareu els caps de setmana, o a la botiga Calceus (c/ de Sant Antoni).

Ballant sardanes al costat de la foguera de Sant Joan (fot. Josep Font)

El Raval de Dalt: modernitat i història, bon veïnatge!

Elvira Permanyer i Sert

Dissabte 11 de juliol, ambient xafogós en un carrer habitualment fresc. Eren les dotze del migdia i el carrer de Sant Sebastià iniciava formalment una diada històrica. Des de feia dies els moianesos i activistes culturals Eudald Pla i Santi Martín, amb un seguit de companys de viatge de Can Giravolt i Les Voltes de Sant Sebastià, havien engrescat una munió de gent diversa.

Per una banda, artistes novells, que ja desputen en el món artístic, i artistes reconeguts tant a nivell nacional com internacional, amb expressions i estètiques transversals o transgressores, com ja ens tenen avisats els membres d'Ex Abrupto (www.exabrupto.cat).

Per altra banda, els veïns del carrer, que han donat aixopluc a les expressions artístiques a les seves cases, ja fos a l'entrada, a peu de carrer, dins les velles corts restaurades, als jardins, als coberts, a sales pendents de recuperar... facilitant així l'exhibició d'instal·lacions d'audiovisuals, d'exposicions de dibuixos, de *collages*, de fotografia, de ceràmica, de vidre bufat, de pintura... o senzillament acollint concerts de petit format, de dj's o, fins i tot, d'una orquestra.

Una idea engrescadora, que pretenia conjuminar la vitalitat de l'expressió artística amb la història d'un carrer quasi oblidat i gairebé desconegut per a molts moianesos.

El còctel va ser espantós i la descoberta de tot plegat va superar les expectatives esperades.

Pel que fa a la història del carrer de Sant Sebastià, de les seves famílies i de les seves cases, l'historiador moianès Ramon Tarter, en nom de l'Associació

Cultural Modilianum, va fer una visita guiada pel carrer des de la plaça on hi havia hagut l'església dedicada a sant Sebastià fins a l'antiga església de Sant Josep, avui dessacralitzada i convertida en auditori, fent aturada en determinats punts d'interès. Un seguici de moianesos i forans van redescobrir un dels carrers del primer exemple de la vila fora muralles.

Les expressions artístiques presentades van ser moltes i diverses: els caps de fusta de Marina Rubio, instal·lats a la fusteria de cal Xamarruc; el gran dibuix en blanc i negre del projecte *Ultraorbism*, del moianès Marcel·lí Antúnez, dins el cel·laret de cal Casellons; els *collages* del pintor granollerí Jordi Pagès, fruit de la col·laboració amb el fotògraf Toni Cumei i inspirats pels poemes d'Agustí Bartra *El gos geomètric*, a l'entrada de cal Calderó; la dolça combinatòria de ceràmica i vidre en dues bombolles de vidre del bufador de vidre Àlex Añó i la ceramista Katsue Kusumi, a la cuina de cal Feroi de dalt; els dibuixos sobre capes successives de papers impregnats de vernís que els fa translúcids de la pintora moianesa Marina Berdalet, col·locats sobre les parets d'una de les habitacions també de cal Feroi de dalt; les pintures de gran precisió tècnica i joc cromàtic del reconegut pintor Francesc Daranas, així mateix a cal Feroi; les obres de Toni Peiró, dibuixant i pintor, a cal Vinater, juntament amb les obres de Toni Molins i la vídeo-instal·lació angaiosa de Joan Gol; les instal·lacions visuals de Mikko Keskiivari i Diana Luganski sobre la naturalesa morta manipulada per a ser imatge en moviment, a l'entrada de cal Joan de la Palla, i la d'Alba Rihe a cal Sala-Patau.

En total, més vint artistes plàstics repartits en catorze espais amb història.

També cal fer esment de la presència de la música en el festival Ex Abrupto: el pianista menorquí Marco Mezquida a l'Auditori, el músic de jazz Santi Careta i l'Orquestra de Collsuspina a can Fermí, l'habilitat tècnica i artística dels dj's Alb i Laika a Les Voltes de Sant Sebastià, Kit-xoa al cobert de cal Calderó i a cal Vinater, l'internacional Aloof Proof amb la seva música electrònica, i les veus dolces de Nomina i Agnès Prats acompanyades del violoncel.

El món del llibre també va ser present en la jornada artística. A l'entrada de cal Calderó, Guim Valls va fer lectura dels poemes d'Agustí Bartra davant els *collages* de Jordi Pagès, i a cal Montvinet va tenir lloc una tertúlia sobre teatre a la vila de Moià arran del llibre *Visca el teatre! Més*

de cent anys aixecant el teló, d'Elvira Permanyer.

La gastronomia no podia faltar en una jornada de creació artística i el restaurant del carrer, Les Voltes de Sant Sebastià —amb el seu cuiner, Eduardo Azuaza, i el propietari, Jaume Castany—, havia elaborat un menú especial per a l'ocasió, tant per dinar com per sopar, començant amb un vermut amb sífo com els d'abans seguit d'entrants del Moianès, un bacallà amb cigrons com era habitual en el segle XVIII si es volia menjar peix i un costellam de bestiar del país; per postres, crema catalana amb carquinyolis.

Realment va ser una jornada particular, plena de curiositats, de descobertes, de sensibilitats, d'emocions, de coneixements, d'obertura de mires i de trobades inesperades, que va superar totes les expectatives.

Entrada de cal Calderó (fot. Pol Vancells)

Caps de Marina Rubio. Celeste i Txema Rico (fot. Roser Pla). Francesc Daranas (fot. Pol Vancells)

Acabat el curs, comencen els casals d'estiu...

Elisa Roca

Casals de Moià Sport (fot. M. Sport), Pavelló Municipal (N. Arisa) i Curs de Música (E. Roca)

Quan arriba l'estiu i el curs escolar s'acaba, la majoria de pares i mares comencen una cursa contra rellotge per apuntar els seus fills a algun casal d'estiu durant el mes de juliol. L'oferta d'enguany, a Moià, ha estat nombrosa i variada, cosa que ens ha incitat a deixar-ne constància, de les més representatives, a les pàgines d'aquesta revista.

Casal d'estiu del GR177: Sota el lema «Corre que t'atrapo» i amb l'eix temàtic «Els tres cims», els responsables han dirigit les activitats d'aquest casal cap a l'excursionisme, l'orientació, els jocs en la natura, l'escalada i les acampades. S'ha dut a terme del 25 al 31 de juliol i l'edat dels participants ha oscil·lat entre els cinc i els quinze anys. L'horari establert era de dos quarts de nou del matí a les dues del migdia.

XIX Jornades Esportives del Pavelló Municipal: Han anat adreçades a nens i nenes des de primer a sisè de primària i s'han centrat en la pràctica de diferents esports, com ara el bàsquet, el futbol sala, el bàdminton o el tenis, tots ells combinats amb anades a l'hípica, al golf, a les piscines i a fer divertides excursions. S'han realitzat del 25 de juny al 31 de juliol, de nou a una del migdia i de tres a cinc de la tarda, amb la possibilitat de quedar-se a dinar al menjador de l'escola Josep Orriols, que és on s'han concentrat els nens que han tingut aquesta opció en diferents casals.

Campus d'Estiu del CE Moià: Del 29 de juny al 31 de juliol i de nou a dues del migdia, el Campus d'Estiu del C.E. Moià s'ha omplert de canalla amb ganes de practicar esport, sobretot el futbol camp. L'han combinat amb la realització de jocs col·lectius, tallers, excursions i s'han fet sessions d'aula amb suport informàtic i audiovisual per a ajudar a adquirir valors i coneixements que tant faran servir en la pràctica esportiva com en la vida en general. L'edat per a participar en aquest cam-

pus ha estat entre els cinc i els catorze anys.

Bimbirimboies: Des de ja fa alguns anys, aquest grup organitza un casal d'estiu que es duu a terme a l'Escola Josep Orriols i Roca. A través d'un eix transversal, enguany lligat a les aventures de l'Astèrix i l'Obèlix, la quitxalla ha fet esport, excursions, ha après cançons, etc. dins la franja horària de nou del matí a una del migdia i entre els dies 25 de juny i 31 de juliol.

Gimnàs Moià Sport: És també un dels casals habituals al nostre poble, que ha ofert als nens esport, sortides, cursets de natació i una estona d'estudi diari. Han brindat l'opció de portar els nens abans de les nou del matí —horari d'acolliment— i plegaven a dos quarts de dues del migdia. El casal va funcionar del 29 de juny al 31 de juliol.

IV Curs d'Estiu de Música de Moià: És el quart any que es porta a terme aquest curs i, sota el lema «A l'estiu tota música viu», els organitzadors i alhora professors han treballat la iniciació a la música amb els qui començaven i la continuació en pràctica musical per als més experts. Com la majoria de casals, s'ha realitzat del 29 de juny al 31 de juliol.

Casal d'estiu al centre hípic El Grèvol i a l'hípica El Serrat: Per als amants dels cavalls, aquests dos centres hípics han ofert classes de perfeccionament en l'art eqüestre: com tenir cura dels animals, fer passejades i conèixer els secrets de com arribar a ser un bon genet, han estat els eixos centrals d'aquests casals.

Per la seva part, les acadèmies d'idiomes, Level i Let's Speak, ho han aprofitat per a oferir classes de reforç dels diferents idiomes que tenen durant l'any en carterà, sobretot l'anglès. De cara als petits, han organitzat activitats més lúdiques, que han comprès tallers, jocs, teatre i cançons, de manera que han anat aprenent tot divertint-se.

LES ENTITATS INFORMEN

Museu de Moià

Excavacions al Gai i Toll-Toixoneres

Arriba l'estiu i, amb aquest, de nou els arqueòlegs tornen a excavar els jaciments prehistòrics més importants del nostre municipi: la Balma del Gai i les Coves del Toll-Toixoneres. Del 20 al 30 de juliol, l'equip d'arqueòlegs de la UB i membres del SERP, dirigits per Jordi Nadal, Pilar Garcia i Lluís Lloveres, excaven el jaciment epipaleolític (10.000aC) de la balma del Gai. És un equip reduït de vuit persones, perquè el jaciment ja ha tocat fons i amb tota probabilitat aquest és l'últim any que s'excava. En els pròxims caldrà processar tota la informació que les troballes han posat en relleu i, paral·lelament, tapar el jaciment, senyalitzar-lo i deixar-lo de forma adequada.

Per altra part, del 4 al 24 d'agost, un equip d'uns vint-i-cinc membres de l'Institut de Paleoeologia Humana i Evolució Social i de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, així com membres i estudiants universitaris d'altres províncies de l'Estat espanyol i de l'estranger, dirigits pels arqueòlegs Jordi Rosell, Ruth Blasco i Florent Rivals, excavarán en els dos jaciments prehistòrics del Parc Prehistòric de les Coves del Toll: la Cova de les Toixoneres (Paleolític Superior, 50.000 aC) i la Cova del Toll (Pleistocè, 100.000 aC – Neolític, 5000 aC).

80 anys del Museu de Moià

El dijous 23 de juliol ha tingut lloc al Parc Prehistòric de les Coves del Toll el segon acte de celebració de l'efemèride, organitzat conjuntament per la Biblioteca i el Museu. A les sis de la tarda, Montse Clapers, biòloga i membre del col·lectiu cultural i ecologista del Moianès «El Fanal», ha fet un itinerari botànic per a conèixer la vegetació d'aquest espai emblemà-

tic, que actualment està format per bosc de roure martinenc amb boix, barrejat amb el bosc de ribera que es creà a l'entorn del torrent Mal, i ha fet comparacions amb el que trobaven els homes i animals prehistòrics que hi vivien fa milers d'anys. Seguidament, a les set de la tarda xics i grans s'han reunit a l'espai de la Balma-Surgència per escoltar amb molta atenció els contes i rondalles a dins i fora de l'aigua que ens ha explicat la rondallaire Mariona Trench. En acabar, amb la gana ja feta, hi ha hagut berenar per a tothom.

El pròxim acte serà, durant la Festa Major, el dimecres 12 d'agost, a partir de dos quarts de sis de la tarda al Parc Municipal de Moià, amb tallers d'història i prehistòria per a tots els nens i nenes, seguit de l'acte institucional amb parlaments d'autoritats i reconeixements als usuaris-lectors de la biblioteca, i el plat fort, a partir de les set de la tarda, amb l'espectacle familiar de màgia *Martingales*, a càrrec de Jordi Quimera, del grup Charly Trama.

Exposicions temporals

La darrera exposició temporal al Museu de Moià, *El tabac al descobert*, del 25 de maig al 16 de juny, ha estat visitada per 562 persones. Paral·lelament s'han realitzat tres tallers de conscienciació amb alumnes de primer d'ESO de l'IES Moianès, duts a terme a les instal·lacions del centre d'ensenyament. La intenció de l'exposició és generar actituds de retard o evitar l'experimentació amb el tabac. L'exposició ha arribat a Moià després d'un treball conjunt entre l'Àrea de Consum i Sanitat de l'Ajuntament de Moià i el Museu de Moià, amb el suport de la Diputació de Barcelona, que és qui l'ha produïda.

Del 8 al 16 d'agost, el Museu de Moià acollirà el resultat del 6è Concurs de Foto-

Parc Prehistòric de les Coves del Toll (fot. Museu de Moià)

grafia organitzat pel Fanal, enguany amb el títol *Els colors del Moianès*. El Museu recollirà, fins al 31 de juliol, les fotografies que es presentin a aquesta edició del concurs, en les seves dues categories de participació: «Els colors del Moianès i els paisatges», amb imatges sobre entorns naturals de la nostra comarca des de qualsevol perspectiva, i «Denúncia», amb imatges amb les quals es vulgui denunciar un fet o circumstància que atempti contra l'entorn natural del Moianès. Des-

prés de Moià, l'exposició es podrà visitar a Cal Recader de Castellterçol, del 21 al 25 d'agost.

El cap de setmana del 12 i 13 de setembre, el Museu de Moià inaugurarà una nova exposició produïda per l'escultor Sergi Ricart Jané. Aquest artista, molt vinculat al Moianès, exposarà una petita part de la seva obra escultòrica de caire naturalista i figuratiu, realitzada en tot tipus de suport. L'exposició es podrà visitar fins al 22 de novembre.

Exposició temporal El tabac al descobert (fot. Museu de Moià)

Biblioteca de Moià

El mes de juny va finalitzar amb dues activitats a l'entorn de la literatura. El dilluns 22, una colla d'usuaris de la biblioteca van assistir a l'Ateneu Barcelonès a la revetlla literària on es va proclamar el guanyador del Premi Crexells, que enguany ha estat en Manuel Baixauli amb la novel·la *La cinquena planta*.

Per altra banda, el dilluns següent es va celebrar l'últim club de lectura de la temporada amb la presència del poeta de Sant Quirze Safaja Josep Piella Vila, que va comentar el seu darrer llibre, guanyador del primer Premio de Poesía Playa de Ákaba, *El caminante de hojalata*. De cara a la nova temporada del club de lectura, que començarà el pròxim 28 de setembre, us animem a participar-hi i a compartir les vostres lectures. Passeu per la biblioteca i us n'informarem.

Durant els mesos de juliol i agost, si aneu a la piscina municipal hi veureu la Bibliopiscina, on es poden trobar unes lectures ben refrescants, amb revistes, còmics, llibre infantil, novel·la... de tot i força.

També durant el mes de juliol s'ha pogut gaudir de l'exposició de quadres del pintor de l'Estany Valeri Farràs, que ha omplert les parets de la biblioteca de color.

I és durant aquest mes que els dijous a la tarda s'ha celebrat l'hora del conte a la fresca del parc. La primera sessió va anar a càrrec de la rondallaire Rosa Fité, que va explicar la història d'un rei que s'avorria. A Fité l'han seguida les també reconegudes rondallaires Ada Cusidó i Sandra Rossi.

Per acabar, us informem del nou servei gratuït de préstec de llibres electrònics *eBiblio Catalunya*, que està adreçat als usuaris que tinguin carnet de qualsevol biblioteca pública de Catalunya. La col·lecció inicial és de més de 1.900 títols, tant de ficció com de no-ficció, de diferents gèneres i temàtiques, i per a tot tipus de públic. La lectura dels llibres electrònics es pot realitzar mitjançant descàrrega als ordinadors personals i als lectors de llibres electrònics, o per mitjà de reproducció en temps real.

Trobada amb el poeta Josep Piella (fot. Biblioteca de Moià)

La riera de l'espuma

La Cosa Nostra

No cal ser un expert en el tema per a afirmar que la claveguera de Moià, la riera de la Tosca, baixa bruta, molt bruta. Tots sentim l'olor de depuradora en acostar-nos al riu, i els més atrevits que s'hi apropen veuen com una espuma o escuma misteriosa no deixa contemplar la poca fauna que encara resisteix.

Ja som uns quants que pensem que aquesta problemàtica que arrosseguem des de fa molts anys ha d'anar veient solució.

Molts cops pensem que els problemes se solucionen sols, que ja vindrà algú altre a resoldre'ls... i el temps passa... i passa... i al final el problema es torna normal, tradicional, autòcton. Visca la riera de l'espuma!

Esperem no arribar fins aquí, però quin tipus de poble volem si a hores d'ara encara no gestionem bé els nostres residus?

Sabem que la depuradora està programada per a una població i una indústria molt menors de les que té actualment Moià. Amb la quantitat d'aigua que hi arriba, només és capaç d'eliminar la matèria orgànica! Fantàstic! Per a això tenim depuradora?

L'Agència Catalana de l'Aigua diu que no hi ha diners per a fer la depuradora nova, l'ajuntament tampoc no en té. On van a parar, llavors, els residus químics i els possibles excedents contaminants abocats al riu?

L'Espuma és una campanya independent que té com a objecte d'estudi i d'acció la riera de la Tosca.

Volem mirar de cara el problema, en les seves diverses causes i conseqüències, i finalment, eliminar l'espuma per poder tornar a gaudir del tresor de la riera que tenim!

Intervenció del poeta Enric Casasses

La Cosa Nostra es defineix en el seu blog (lacosa-nostramoia.blogspot.com.es) com un «espai de trobada i d'acció política des de fora les institucions»; volen «un territori més just, sostenible, ecològic, organitzat, combatiu, altermundista i cooperatiu». El text que publiquem en aquesta pàgina és el manifest de la campanya «Recuperem la riera de la Tosca», en la jornada reivindicativa del diumenge 28 de juny.

Subvenció pel projecte «Lligams»

Hospital-Residència de la Vila de Moià

Menjador de l'Hospital

Aquest mes tenim molt bones notícies! L'Hospital-Residència de la Vila de Moià ha rebut una subvenció per al projecte «Lligams». Estem molt contents i agraïts per la col·laboració i la confiança que, una vegada més, l'Obra Social de «la Caixa» ens ha mostrat.

Enguany, el projecte que volem dur a terme consisteix a habilitar l'espai del menjador actual per a poder-hi assumir el volum de familiars i amics necessari per a tirar endavant els «àpats en família». D'aquesta manera, l'entorn més proper

dels residents podrà venir a menjar amb ells. El moment de l'àpat és dels que més es valora a nivell familiar i és tradició en el nostre país compartir el moment de la sobretaula, les alegries, les preocupacions, etc., en un entorn culinari. D'aquesta manera podrem donar resposta a aquesta demanda i crear espais per a enfortir les relacions familiars i socials. A més a més, aquest projecte inclou un programa social i comunitari per tal d'enfortir les relacions entre la comunitat (entitats, escoles, etc.) i els residents.

Volem continuar donant resposta a les persones que necessitin el servei de menjador i promoure l'intercanvi entre les persones grans i la població, sigui quina sigui la seva edat. Així, les entitats del poble (culturals, esportives, artístiques, etc.) i els infants de les escoles presentaran i faran activitats conjuntes amb les persones grans. I amb l'ampliació del menjador i la sala contigua hi haurà l'espai adequat per a realitzar totes les activitats.

Aquest programa també suposarà el ple desenvolupament del pla de voluntariat i la captació de recursos humans.

Desitgem per molt de temps rebre el recolzament, l'empenta i la il·lusió per a millorar el benestar de les persones grans.

**CLÍNICA
PODOLÒGICA
MOIÀ**

DP. Carme Mendoza Saura
Nº Col. Podologia 1.113 / Nº Col. Infermeria 34.996

TRACTAMENTS DE PODOLOGIA I INFERMERIA

Plaça Colom, 4, 2n, 2a
Tel. 93 820 9155 - 08180 MOIÀ

El circ envaeix l'idíl·lic Moianès

Associació Artística Desperta Espurnes

Neix el Giracirc a Collsuspina. El Primer Festival de Circ del Moianès, on malabars, trapezistes, clowns, músics i mags trobaran el seu hàbitat natural els dies 22 i 23 d'agost.

Els veïns de Collsuspina estan inquiets. Des de fa uns quants dies, el sol lluu amb més força i la calor és més intensa, els somriures són més amples i els colors més vius. Tots coincideixen: el desassossec va començar quan es va anunciar el Giracirc.

L'Ajuntament de Collsuspina, l'Associació Artística Desperta Espurnes i Moi Jordana Cia es marquen l'ambició —però realista— objectiu de portar el circ i la seva alegria a la Catalunya Central, a Collsuspina.

La rauxa i el circ arriben així al seu hàbitat natural: un entorn rural i idíl·lic

que hauria estat la localització perfecta de qualsevol companyia itinerant de circ.

El Giracirc neix amb l'intenció de crear un espai a Collsuspina que visibilitzi l'art circense a la comarca del Moianès. En aquesta primera edició el programa oferirà espectacle d'aeris, malabars, clowns, acrobàcies, música i màgia. També podreu gaudir de l'exposició fotogràfica *La revolució del riure* (2013-2014) de Pallasos sense Fronteres, descansar al Cafè del Circ amb unes begudes i acampar al vespre esperant els espectacles del diumenge.

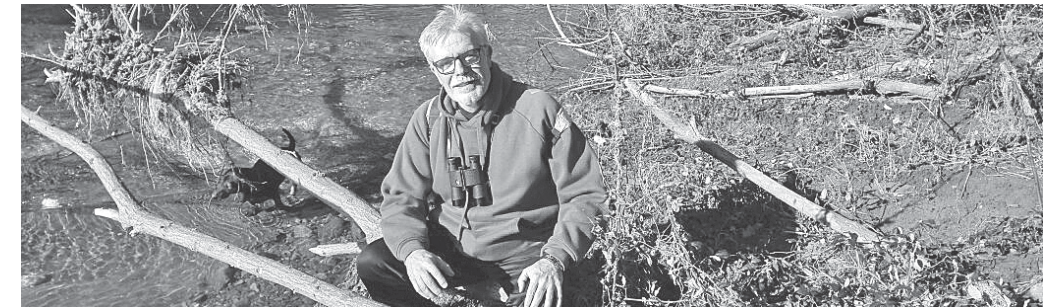
Giracirc esdevé una oportunitat per als amants del circ. Noves propostes, formats i llenguatges escènics en un entorn que emana llum per totes bandes. Si voleu ja ho sabeu, no teniu excusa: l'entrada és gratuïta.

CIÈNCIA

Assaig sobre el progrés biològic

Miquel Fortuny Navarro. Biòleg

Jorge Wagensberg, físic de la Universitat de Barcelona, col·labora habitualment en *El Periódico* amb articles el contingut dels quals, generalment, és força interessant.

Fa uns quants mesos —no recordo la data exacta— hi vaig llegir un article seu sobre la independència dels éssers vius respecte a un medi fluctuant, en què reflexionava sobre la seva rellevància com a factor clau en el maneig de la incertesa i com a signe i possible mesura de progrés. Deia: «Progressar és guanyar independència respecte de la incertesa.»

Explicava, també, que la selecció natural permet als organismes guanyar independència respecte a la incertesa que suposa viure en un entorn canviant i que fluctua. (La selecció natural és el mecanisme evolutiu que va proposar Darwin per explicar l'evolució de les espècies.) I afirmava que la relació entre independència i progrés és íntima i universal i que aquest fet ens permet d'escalar la complexitat de qualsevol cosa. També deia que entre un bacteri (microorganisme procariota unicel·lular) i Wolfgang Amadeus Mozart alguna cosa ha hagut de progressar i que només falta saber en què consisteix aquesta cosa.

Recordo que l'escrit assegurava que l'èxit més progressiu de la selecció natural

és la selecció cultural, perquè la capacitat de comprendre aporta independència i facilita la resolució de problemes. Deia Wagensberg que els humans presumim d'una llista interminable d'innovacions progressives; per exemple, els diners.

En biologia evolutiva, la idea de progrés biològic és àmpliament rebutjada. En gran part perquè es considera una herència dels principis de la teoria evolutiva, quan es veia l'evolució com un procés gradual i progressiu que acaba en l'home. El biòleg evolutiu Stephen Jay Gould (1941-2002) hi estava absolutament en contra i va escriure: «El progrés és una idea nociua, culturalment implantada, no operativa i intractable, que ha de ser reemplaçada si volem comprendre les pautes de la història.» L'ecòleg català Ramon Margalef (1919-2004) recomanava utilitzar la paraula «progrés» amb molta prudència i tan poques vegades com fos possible, en un context científic. Tampoc no veia gaires possibilitats sobre com es poden vehicular complexitat i progrés. Per a Margalef, la idea de «progrés» estava prenyada de connotacions de tipus polític. En biologia, dir que una cosa intenta independitzar-se tampoc no té gaire sentit.

La selecció natural és el motor del canvi biològic, tant cap a més complexitat com cap a menys. El progrés sembla te-

nir una connotació de millora, de quelcom positiu, però ser més complex no significa necessàriament ser millor. Un porc senglar pot ser més independent (desplaçar-se, regular la seva temperatura corporal) que un bacteri, però no millor.

En la natura sols allò que funciona persisteix, i els bacteris i els porcs senglars estan adaptats al seu hàbitat. Si no fos així, ja s'haurien extingit. En l'evolució biològica, parlar de progrés no té un sentit clar. És evident que hi ha un augment de complexitat entre un bacteri i Mozart, però en biologia cal parlar d'eficàcia biològica i d'estratègies vitals. Complexitat i simplicitat són dues possibilitats evolutives. L'evolució no té una direcció prefixada. L'evolució cultural es produeix dins l'evolució biològica, és un pas més en el control del medi i dels recursos i es fonamenta en la transmissió de caràcters adquirits.

En aquest context, la incertesa ve en part del medi físic (terràtrèmols, volcans, clima), però sol venir més sovint dels conflictes per a controlar els recursos (energètics i agroalimentaris) amb diners i molt sovint amb armes. La Xina, l'Aràbia Saudita, el Japó, Corea i altres països han comprat milions d'hectàrees de sòl agrícola a l'Àfrica (que perd independència).

Un dels meus mestres, l'ecòleg de la Universitat Autònoma de Barcelona Jaume Terradas, ens aporta un punt de re-

flexió sobre aquest tema. Diu: «Nosaltres podem fabricar armes cada cop més perfectes, però tot això és progrés? ¿Anem cap a un món just i raonable, o cap a una apocalipsi bèl·lica o ambiental?» Resulta difícil parlar de progrés en conjunt quan estem enverinant al planeta i ens continuem matant els uns als altres. Coincideixo amb ell en el fet que molts entenem que el progrés social es produeix quan s'avança cap a una major consciència i participació dels ciutadans, que, per tant, actuen com a «castigadors» de comportaments antisocials com la corrupció o l'explotació.

Hi ha moments en què s'avança cap a més civisme (la república participativa d'individus actius i ben informats) i moments en què tot se'n va en orris. No estem més a prop de la república ideal que els grecs antics. En tot cas, i d'acord amb Jorge Wagensberg, controlar la incertesa (al meu entendre, en afers humans) requereix la capacitat de regular finament el grau d'independència.

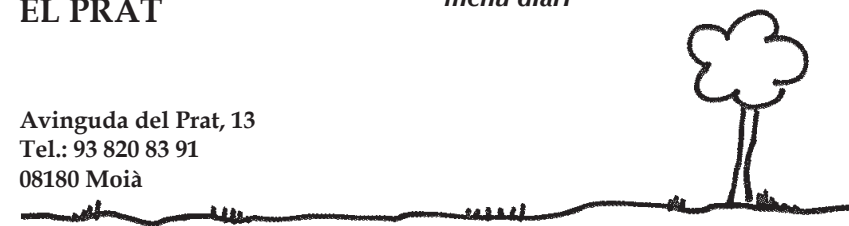
Jaume Terradas em va fer memòria del que va dir Margaret Atwood a l'assassí cec: l'avarícia i la misèria sempre ho han ultrapassat tot.

Coincideixo amb Wagensberg en el fet que els diners poden donar independència, però tot es corromp quan la finalitat última són els mateixos diners i el projecte resulta ser un mer intermediari. Els diners creen dependència.

Bar - Restaurant EL PRAT

*Esmorzars i
menú diari*

Avinguda del Prat, 13
Tel.: 93 820 83 91
08180 Moià

AGROPECUÀRIA DEL MOIANÈS, SCCL

AGROBOTIGA DEL MOIANÈS

Av. Barcelona, 10-12
08180 Moià - Tel.: 93 830 03 70
agromoianes@agromoianes.com - www.agromoianes.com

Serveis d'assessorament tècnic agrícola,
assegurances, pinsos, adobs, llavors...

Productes de proximitat i ecològics
- granel - articles per a animals
- vins i caves - jardineria
- fitosanitaris - grow shop...

SERINCO

CENTRE INFORMÀTIC DE MOIÀ S.L.

e-mail: serinco@centreinformaticdemoia.com - www.centreinformaticdemoia.com

c/ Sant Josep, 17-19, local 2
08180 MOIÀ (Barcelona)

Tel. 938 208 002 - Fax 938 301 138

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

Joan Ordeix i Manresa
ELECTRICITAT - ELECTRODOMÈSTICS
FERRETERIA - LLAUNERIA - CALEFACCIÓ - PINTURES

Avda. de la Vila, 38-40
08180 MOIÀ
e-mail: joanordeixsl@gmail.com

Tel. 93 830 00 24
Mòbil 608 13 74 24

PERFILS

Josep M. Molist, artista: «Cada dia vas aprenent...»

Roser Portet, Jaume Clarà

Josep M. Molist (fot. J. Clarà)

Parlem amb Josep Maria Molist poc després d'haver fet una exposició antològica de la seva obra artística a la sala del Casal. Als seus noranta-dos anys es veu en una bona forma envejable. Volem preguntar-li per la seva obra artística i també pel vessant docent que durant anys va exercir.

Què l'ha motivat a fer una exposició antològica? Feia temps que no exposava...

Sí, molta gent ha quedat parada. Els motius són que dius: «Et fas gran i fa temps que no has fet cap exposició; fes-la antològica, hi poses el que més ha destacat i així la gent ho coneixerà.»

Està content de com ha anat?

Jo sí. Els que no han estat contents són els que volien comprar i no els he venut. Si necessités diners per a menjar, potser sí que ho faria, però els diners no

duren gens i et quedes sense l'obra i sense els diners. Vull dir que si els ingressos els pots tenir d'una altra banda, no et refiis de l'art. *Disfruta l'art i arracona'l, guarda'l.*

Això vol dir que guarda bastant tot el que ha fet?

Bastant, bastant. De pintures, n'he venudes algunes. Si feia exposicions, sí que n'anava venent, perquè em volia donar a conèixer... Però des que vaig començar a fer classes fins ara ho he anat guardat bastant tot.

Com van ser els seus orígens en el món de l'art?

La meva tasca artística és de naixement: ja ho portava. La meva tia Soledat ja em deia: «Tu, de petit petit, ja feies dibuixos a la finestra; quan passava el carro de les nous i les ametlles ja el dibuixaves.» Jo això no ho recordo, és el que ella m'explicava.

Sí que recordo de sempre anar amb el llapis fent ninots i coses. No hi vaig patir, és com aquell a qui li entra la música... No he tingut mai cap mestre de dibuix... He fet de mestre, però no he tingut cap mestre. Bé, durant la guerra, quan estàvem a Manlleu (el pare, que era veterinari, va haver de marxar perquè no lligava amb molts del Comitè dels rojos d'aquí Moià, i va demanar una plaça de veterinari a Manlleu), jo llavors tenia tretze o catorze anys, em van enviar a l'Acadèmia de Vic, i el que hi vaig aprendre va ser precisament de dibuix. El professor ens posava coses sobre una taula, per exemple un porró, i vingia «nens, a dibuixar!»; recordo que de sobte es va fer un silenci i veig que hi ha el

mestre al meu darrere: «Qui t'ha ensenyat a dibuixar, a tu?» «Ningú», li responc. El dibuix era perfecte, i un porró costa molt, encara que no ho sembli.

A Manlleu vaig fer unes pràctiques. Hi vaig tenir un mestre, que precisament era l'enginyer de Can Sanglas i Can Serra, a Manlleu. Com que els ferradors joves havien d'anar cap al front, em van posar a fer ferradures, i als vespres aquest enginyer em feia classes, que em van ben servir. I no és pas que s'expliqués molt, però el fet de ser allà, de fer plànols, de seguir la mecànica, em va acabar de despertar. Feia els dibuixos d'aviació. O sigui que, de dibuix, en vaig fer aquí, ajuntant el dibuix lineal i el geomètric, que és el que jo vaig fer servir per a ensenyar. De llibres per a aprendre en vaig buscar quan vaig haver de fer de mestre, però no perquè em servissin de referents per a pintar..., això ja ho portava a dintre.

Perquè a l'ensenyament s'hi va dedicar bastant, oi?

Vaig arribar a tenir tres-cents seixanta alumnes a la setmana. A l'institut hi tenia tres cursos; a dalt al col·legi hi anava dos dies a la setmana i als nacionals cada dia, perquè hi tenia un curs diferent cada dia de la setmana (als Escolapis només feia sisè, setè i vuitè [d'EGB]). A l'institut feia els tres cursos, hi fèiem l'artístic, el lineal, i després vam desenvolupar l'escultura de fang, per suggeriment del pare Casallarch.

D'on li venien les idees per a ensenyar?, perquè tenia una manera molt peculiar de fer-ho: no era gaire convencional, el que ens arribava per part seva com a professor.

La meva intenció era despertar que t'agradés. En el dibuix geomètric, que us entressin les quatre regles bàsiques i després que experimentéssiu. Sempre que feia classes us donava l'oportunitat d'in-

ventar, de crear; sobretot volia que fóssiu creatius. El tercer curs de l'institut consistia a fer els plànols d'un xalet i fer-lo en forma de maqueta. Quedava parat de la creativitat d'alguns alumnes: per exemple el Jaume Arisa i un altre que no recordo van fer com una muntanyeta: a dalt, el xalet; a sota, el garatge, i davant el garatge, un «dos cavalls». I a més a més, a dintre hi havia llum i a les finestres hi van fer corbines... Em vaig quedar...!

A mi m'agradava treure la part creativa dels alumnes, que és el que desenvolupa la intel·ligència i la passió, que fos útil per a la vida. Des de l'antiguitat l'home ha sigut creatiu. L'home, si destaca en alguna cosa, és perquè ha desenvolupat la creativitat, la seva intel·ligència. La docència me la plantejava que fos senzilla i que es comprengués.

Jo m'ho vaig passar molt bé, i amb resultats molt positius. Mira si ho són, que hi ha uns quants arquitectes aquí a la comarca que han adoptat el mateix sistema de dibuix. Això m'ho han explicat ells: «Molist, encara faig servir el teu mètode.» Per què serveix encara? Perquè és bàsic. Després pots ser més àgil o el que sigui, però la base és el que compta.

Tornant enrere, quan estava a Manlleu, ens ha comentat que mentre feia els estudis relacionats amb el dibuix, ja s'adonava que era creatiu. Però quan es va adonar que era un artista i que, per tant, volia crear obra artística i que, potser, volia intentar viure d'això?

No, viure'n no. Home!, sempre tens la il·lusió, si després t'ho compren... Tornant de Manlleu, veient el que feia l'Abancó, és quan vaig voler pintar, jo no ho havia fet mai. Llavors el meu pare em va comprar pintures i pinzells, i el primer quadre que vaig pintar el vaig fer quan tenia disset anys. Al darrere hi ha les dades, l'any 1940, «La cocheria del Hostal El Remei».

Escultures i pintures en el taller de Molist (fot. R. Portet)

I la primera exposició quan va ser?

No sé quan la vaig fer, devia ser una col·lectiva amb l'Abancó i una altra persona. Jo vaig començar a sortir amb l'Abancó a pintar, però no hi vaig sortir gaire temps...

Sent que algun artista l'hagi influït?

No, no sento influències de ningú. D'agradar-me'n, molts; per exemple, Goya. Els antics pintaven amb els fons negres, és més fàcil, però no agafa atmosfera... Agafar els clàssics com a model no m'ha agradat.

Nosaltres sempre hem pensat que l'havia influït molt Picasso. És així?

Sí, és una altra història. A mi m'agrada de sempre, té una cosa que dels altres has de dubtar, però ell tenia bases molt sòlides, hi ha dibuix, hi ha base de tot, més que en Dalí, i això que té coses maques, però coses que podrien ser molt millors. Per mi és més bo el Picasso.

Al llarg dels anys, la seva pintura com ha anat evolucionant? Considera que ha tingut diverses etapes...?

Sí, és clar, tècnicament de manera molt clara, saps com posar les ombres de manera més real, o conscientment poses les irrealitats (posant ombres, el que és irreal passa a ser el real). Sempre vas aprenent, cada dia és descobrir, aprendre, aprendre, aprendre... Vull dir que el que avui et sembla bé, un altre dia no t'ho semblarà i ho fas fora, ho canvies. I m'he quedat amb una cosa molt clàssica. Ara sé de dibuix, sé geometria... El colorit també ha anat canviant, ara són coses finíssimes de color, si abans m'haguessin dir que seria així m'haguera quedat parat.

A part de la pintura, l'altre gran gènere a què s'ha dedicat és l'escultura.

Entre altres, vostè és autor de l'estàtua del Rafelet que està exposada aquí a Moià. Té altra escultura pública a part d'aquesta?

També hi ha l'Ot el Bruixot del Picanyol, al parc municipal. I a Santa Maria d'Oló hi ha tres figures, també en Rafel Casanova i dues figures més, a dalt l'església.

Quant fa que es dedica a l'escultura?

Va ser el pare Casallarch el que va fer que m'hi dedicués. Em va dir d'incorporar el treball en fang a l'institut. Jo no l'havia tocat mai ni havia tingut intenció de fer escultures ni res. Vaig començar amb els alumnes, dient-los que fessin un ninot a veure què en sortia. En posar-m'hi vaig veure que no sortia un ninot, sinó que sortia una escultura. Vaig arribar a casa i la meva dona em va dir que no li estranyava gens —«Amb la quantitat de dibuix que tens, no és estrany»—, perquè per a fer escultura necessites molt de dibuix.

El que tinc bo de l'escultura, diuen els crítics, és la seva expressió, perquè les peces tenen vida, tenen cara, tenen missatge. L'escultura és això, tenir vida i les proporcions.

M'hi he anat dedicant a temporades, però des que sóc en aquest estudi nou [al carrer de Rafel Casanova], no hi ha manera; des que tinc aquest estudi nou no faig fang, no sé per què, no em ve bé, ni hi penso. Procuro que el fang no s'assequi, perquè penso que en un moment o altre m'hi agafaré. Doncs no...

Hi ha algun altre estil artístic que hagi tocat? Per exemple, ha treballat en ferro?

Les teieres que hi ha aquí, a la plaça [Major], són fetes meves, amb l'ajuda del Ponsa, i no consta enlloc, i aquesta vegada la vaig badar, a l'exposició, perquè la hi havia d'haver posada.

MISCEL·LÀNIA

Puig d'Olena, la *Muntanya Màgica* de Catalunya

Josep Font

L'orografia del Moianès és diversa. L'altiplà, travessat de rieres i torrents, genera perspectives de puigs i comes diferents en el paisatge de cada poble. No hi ha una sola muntanya que identifiqui el Moianès. Puig d'Olena, entre Sant Quirze i Centelles, a llevant de la comarca, és

a penes visible des de la carretera que va cap a Barcelona. Poc present en les conques visuals del paisatge del Moianès, Puig d'Olena és també força absent, encara, en el nostre imaginari col·lectiu, en contraposició amb la seva rellevància històrica, científica i simbòlica.

Sant Quirze Safaja. 1946. Dibuix de Pierre Deffontaines, geògraf i director de l'Institut Français. Deffontaines va tenir molta influència en la Barcelona de la postguerra. Visità Puig d'Olena, on va estar ingressada una professora de l'Institut (Biblioteca de Catalunya).

A Puig d'Olena s'hi va construir en plena República, l'any 1933, el que podria ser considerat el principal sanatori modern per a tractar la tuberculosi a Catalunya, una iniciativa del doctor Planas. Els corrents higienistes i els limitats coneixements que es tenien de la malaltia recomanaven el repòs en llocs d'aire pur i assolellats. El mas Badó també funciona-

va des de 1924 com a sanatori, el primer centre del país, segurament.

El sanatori de Puig d'Olena, però, es va concebre arquitectònicament per a aquesta funció i la seva dimensió, així com l'equipament tècnic i mèdic amb què comptava, el van posicionar com un centre molt avançat. El seu prestigi va comportar que en altres llocs del Moianès, com al-

gunes cases de pagès, acollissin també malalts amb menys recursos econòmics. L'impacte d'aquelles instal·lacions va fonamentar la creença en la qualitat extraordinària de l'aire del Moianès, que encara perviu.

A més de la seva importància en la història de la medicina, a Puig d'Olena van estar-hi ingressats artistes i creadors. El més conegut és el cas de Màrius Torres: metge i fill de Lleida, que no va dubtar a triar el Moianès per a tractar-se i va ser en el sanatori d'aquesta muntanya on va escriure gairebé tota la seva poesia i on també va morir en 1942. La producció literària del lleidatà Màrius Torres es va fer, doncs, al Moianès.

La Muntanya Màgica és el títol de la novel·la més famosa de Thomas Mann, un dels clàssics de la literatura universal. Publicada en 1924, l'acció de la novel·la transcorre en un sanatori proper al municipi de Davos, a Suïssa. La malaltia, la mort, la política, la guerra, l'estètica i la música són eixos d'aquesta novel·la, com també ho són en la poesia i la biografia de Màrius Torres, uns paral·lelismes que no són pas anecdòtics.

Antoni Tàpies va estar ingressat també, anys més tard de la mort de Màrius Torres, a Puig d'Olena. Tàpies, en la seva

obra autobiogràfica, assenyala coincidències d'aquest lloc amb *La Muntanya Màgica*, i situa el sanatori «en un indret solitari entre Centelles i Castellterçol, al cim d'uns turons, als quals s'arribava per una carretera sinuosa fistonada de pins avets». Descriu el paisatge visible des del sanatori dient: «Més enllà s'estenia, en pendent, un panorama grandios de boscos espessos, un veritable mar de vegetació que anava amb diverses ondulacions baixant i escampant-se cap a la vall.»

Un altre intel·lectual il·lustre que va fer estada a Puig d'Olena és Josep Maria Castellet, que l'any 1950, després d'un any ingressat, va acabar la recuperació de la malaltia a la casa que la família conserva encara a Moià.

En aquella dècada, l'extensió dels antibiòtics va canviar radicalment el tractament i el pronòstic dels malalts de tuberculosi.

Puig d'Olena, des dels seus inicis, havia comptat amb la gestió de les germanes dominiques, que encara hi són. Ara es fan càrrec de menors tutelats, nens que necessiten també un cert aïllament i que no disposen d'una família que pugui fer-se'n càrrec. És una altra mena de malaltia social, aquesta, que no pot combatre's amb antibiòtics.

Entre Roures, un projecte innovador

Noemí Martínez

Sóc infermera i sempre havia treballat en residències geriàtriques. Després de dotze anys treballant amb gent gran i com a conseqüència d'un procés personal, vaig decidir canviar de rumb. No va ser fàcil, volia un canvi però tampoc no volia deixar del tot el que era la meua vocació. Un nou projecte va anar prenent forma. Pensava: «Què ets?», «quines possibilitats tens?», «què pots oferir?». I

de mica en mica van anar encaixant les peces. Podia dedicar-me al turisme rural, però en tenir una casa tota a peu pla, li podia donar la forma de casa totalment adaptada i accessible. Podia posar-hi ajudes tècniques i també podia oferir un servei d'infermeria. Així, doncs, vaig fer el postgrau d'atenció sociosanitària i atenció domiciliària de les persones grans dependents, i com a projecte vaig fer el que ja

Exterior de la casa, i lavabo i dormitori adaptats (fot. N. Martínez)

em ballava pel cap. Em va anar molt bé poder posar les coses per escrit, ordenar-les, buscar informació, prendre contactes, etc. El projecte cada vegada tenia més cara i ulls i semblava que agradava molt a la gent. Després del postgrau encara vaig trigar uns dos anys fins que finalment vaig obrir, l'estiu del 2014.

Del projecte que vaig fer per a la universitat, s'han hagut de canviar algunes coses i d'altres no s'han pogut fer. Però ja ho diu el refrany: «Del dicho al hecho hay mucho trecho.» Estic contenta, però, del resultat. He obert un habitatge d'ús turístic totalment adaptat, accessible i amb servei d'infermeria. Això no vol dir que només puguin venir a la casa gent amb necessitats especials. Com diu el logotip d'Entre Roures, la casa és accessible a totes les persones. Així, doncs, si un grup no té necessitats d'ajudes tècniques, aquestes es guarden i només es treuen en el cas de necessitar-les.

A la casa s'hi pot trobar grua, cadira de dutxa, matalàs antiescares, tres llits elèctrics (un d'ells elevable i on es poden incorporar baranes), triangle, utensilis especials per a la dificultat en la manipulació (coberts giratoris, taula de preparació d'aliments...), etc.

A la cuina s'han tret els mobles de sota per a poder cuinar o rentar plats des d'una cadira de rodes. La dutxa és tota a peu pla i hi ha un bidet amb mànega d'aigua per si es vol fer la higiene en el mateix vàter. S'ha pensat en els diferents nivells d'autonomia que poden tenir les persones; així, doncs, si una persona és molt dependent i l'han de dutxar, disposem de cadira de dutxa, i si una persona es fa les transferències ell sol, pot utilitzar les baranes i el tamboret fixat a la paret.

Tot el que es va fent a la casa està pensat perquè sigui al màxim d'accessible (barbacoa, gronxadors, etc.).

El servei d'infermeria que s'ofereix és un preu a part i inclou les atencions que

es poden fer a domicili. Així, doncs, la persona pot no patir cap discapacitat però tenir la necessitat d'una cura diària o injectable, per exemple.

Un temps abans de fer les corresponents reformes, ens vam assessorar per part d'uns arquitectes especialistes en adaptacions (BJ Adaptaciones), de Barcelona. També vam convidar a venir a la casa Patricia Carmona, presidenta de l'associació ASPAYM Catalunya (Associació de Persones amb Lesió Medular i Grans Discapacitats de Catalunya). Ella va venir molt abans de fer les obres i ens va ajudar a veure què poden necessitar les persones que van amb cadira de rodes. Ella mateixa n'és usuària i ens va fer veure la importància d'algunes coses, com ara tenir un segon wc. També ens va donar algunes idees que van ser molt útils i pràctiques.

Un cop oberta la casa, la vam convidar a venir amb membres de l'associació. Van ser cinc persones, tres d'elles amb cadira de rodes, i es van desenvolupar molt bé, tant per dins com per fora de la casa. Si voleu, podeu veure dos vídeos que s'han fet a la web www.entreroures.cat, dins l'apartat «Casa accessible».

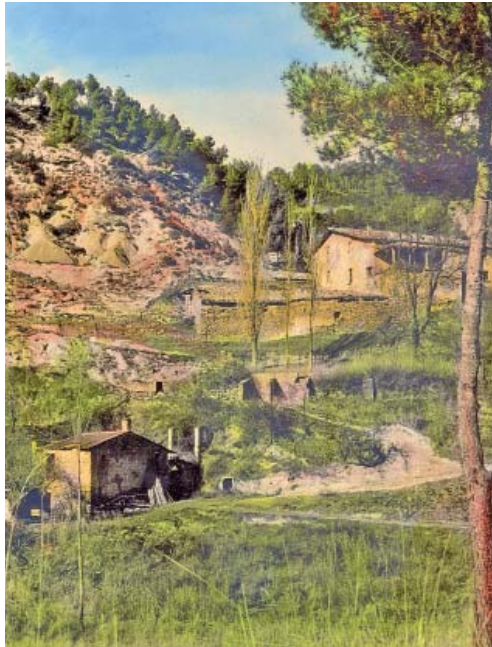
La casa s'ha fet també seguint una guia de PREDIF (Plataforma Representativa Estatal de Discapacitats Físics). Un cop la casa va estar acabada, vam fer venir un tècnic de PREDIF per a valorar la casa i fer-ne un informe extens, on descriu mides de portes, altures de les taules, com és la dutxa, com són els poms dels armaris... Aquest informe també es pot trobar a la web.

La web de la casa és accessible per a persones amb dèficit visual. A més, en l'apartat «Entorn» explico l'accessibilitat dels llocs per visitar.

El resultat és una casa on la gent es pot sentir al màxim d'autònoma dins les seves possibilitats. Per a més informació: www.entreroures.cat.

Evocació del Solà de Sant Esteve

Joan Roca i Sallas

El Solà de Sant Esteve (fot. J. i M.T. Pascual)

Permeteu-me d'evocar breument una antiga masia del terme municipal de Santa Maria d'Oló (que té també una part de la seva finca dins el terme municipal de Moià): el Solà de Sant Esteve, amb la seva esglesieta (dedicada, naturalment, a sant Esteve) i un molí més avall, prop de la riera, a la dreta d'aquesta. Municipalment havia format una quadra (entitat municipal menor) i eclesiàsticament era una sufragània de la parròquia de Sant Joan d'Oló.

Doncs bé, en aquesta masia van residir-hi com a masovers els meus avantpassats Josep Roca i família, procedents d'Alboquers (Sant Bartomeu del Grau), des d'aproximadament l'any 1770 fins a l'any 1854, en què es van traslladar al Molí del Perer (terme municipal de Moià, quadra i parròquia de Rodors), mas que prèviament havien comprat. Al Solà de Sant Esteve, després van entrar-hi com a

masovers els avantpassats dels germans Enric i Alfons Burdó, convilatans moianesos. Van estar-s'hi molts anys. Quan van marxar, van entrar-hi el Joanet i la Matilde que els dèiem «del Solà» i que tothom coneixia. Tenien tres fills, però cap no va continuar de pagès ni de moliner. Després de la guerra civil (1936-1939) va tornar-hi a viure la família Burdó i Burdó (el cognom és repetit perquè els pares dels actuals convilatans moianesos suara esmentats eren cosins germans). Aquesta gran casa de pagès era de pedra bona. Els amos se la van vendre entre els anys 1960 i 1970 i el material va marxar cap a un destí per mi desconegut. Actualment, de la casa, no en queda res.

Les terres d'aquesta masia eren i són més aviat pobres, però abans de la plaga de la fil·loxera eren aptes per a la vinya. També eren i són terres bones per a les abelles. El mas tenia una gran horta, que es podia regar normalment i abundantment amb l'aigua de la riera de Malrubí, ja que aquesta riera té un cabal regular.

Com he dit, la masia comptava amb

un molí (conegut, abreujadament, com a molí del Solà), la construcció del qual encara es pot veure. Aquest molí recollia l'aigua molt riera amunt mitjançant un rec que venia planejant i que, arribant al Solà de Sant Esteve, oferia un considerable desnivell respecte al molí, de manera que la bassa quedava molt per sobre de la riera i això permetia tenir un salt d'aigua molt potent (potser de més de deu metres) per a fer funcionar les moles. La masia quedava més amunt que la bassa. El molí era bastit amb dos jocs de rodes, que encara es poden apreciar. L'edificació molinera prové, sens dubte, de l'edat mitjana i està encastada dintre la muntanya, que li fa de teulada. Podríem dir que és una fortalesa indestructible. Si és que l'ha de destruir el pas del temps, em sembla que seria l'últim dels moltíssims molins que conec. I en conec moltíssims, perquè, essent fill de moliner he procurat de visitar-ne molts, de prop i de lluny.

El Solà de Sant Esteve: masia, temps enrere, ben coneguda i que ara ja és solament un record.

Vidrà

D. Fonts

Capella de Santa Bàrbara (fot. C. Riera)

A Vidrà hi hem estat força vegades. No és gaire lluny, fa de bon anar-hi; la carretera, amb moltes giragonses, passa per entreenmig d'un paisatge molt bonic, sobretot a la primavera i a la tardor. Els arbres són verds, el bestiar pastura a prop de la carretera; les muntanyes, que n'hi ha moltes, són espectaculars, i, com que el dia és llarg, tens temps per a contemplar el paisatge. I, a la tardor, quan les fulles dels arbres es tornen de tots colors, val la pena de tornar-hi. Passant per Sant Quirze de Besora, trencant a la dreta, has de vigilar una mica, perquè hi ha el pas del tren. Si en aquells moments el veus passar, també és distret, perquè a Moià no el veiem mai. I, després d'uns quants revolts, arribes a Santa Maria de Besora. Que tranquil que és aquell poble! Tot ple

de flors: als jardins, i a totes les cases, que amb el cotxe hi passes pel davant. El campanar i l'església també son atractius. I continuant per la carretera, no gaire lluny, arribes a Vidrà.

Al capdamunt del poble trobes un arbre majestuós: és un roure, i fa bonic de mirar-lo! Un cop allà, pots fer moltes excursions. Llegim un rètol que diu: «a Santa Bàrbara» i ens hi encaminem. Ara em ve a la memòria quan anàvem a col·legi i a fora hi havia un gran temporal, el cel era cada cop més negre, la pedra picava a les finestres de la classe; els trons ens espantaven, i llavors ens feien dir: «Sant Marc, santa Creu, santa Bàrbara no ens deixeu!» El camí que seguim no és llarg; tot ell està envoltat de cases boniques de debò, amb jardí i ben arreglades, i allà

mateix, al fons, descobrim la petita capeleta, o sigui la caseta de santa Bàrbara. La porta és de fusta, tancada amb pany i forrellat. Això sí, pots veure a dins. La imatge és petiteta però es veu molt bé i està envoltada de flors per tots costats. A dins de l'esglesiola hi ha una tenda de campanya de color vermell, amb un pessebre. Segurament que aquesta tenda la guarden allà perquè en aquestes contra-

des és costum, abans de Nadal, portar un pessebre a les muntanyes més altes del voltant. A fora, i al costat de la capella, les herbes boscanes, com ara la farigola i l'espígol, són les companyes de santa Bàrbara, i li fan de sentinelles de dia i de nit. De manera que és un lloc per a tornar-hi. També hi ha un banc de fusta per a poder seure, gaudir de la natura i de l'entorn.

El camí ral

Marian Baqués

«Camí ral 'camí més seguit comunament', que bé es pot parafrasejar com a 'camí oficial' i que començà per ser el *camí reial* i salvaguardat pel poder públic i reial», que trobem en el *Diccionari etimològic* de Coromines.

El camí ral que creua el Moianès de nord a sud procedeix —o va, tant se val!— de Vic, treu el cap al coll de l'Espina, travessa Moià i Calders i arriba a Manresa. Uneix Vic, Moià, Manresa. Evidentment ni la Plana ni el Bages no són punts de partença o d'arribada, perquè tenen vocació de venir i d'anar a horitzons llunyans. De fet, el camí també era conegut com a *Strata francisca*, ja que ens unia amb França. Són camins que ens han portat comerç, soldats, onades migratòries, nous corrents de pensament, ramades... Es tracta d'un camí que bàsicament s'ha mantingut al llarg dels segles. Normalment, quan un camí travessa el nucli urbà s'hi edifiquen cases a ambdós costats, fet que explicaria l'encantadora sinuositat dels carrers de Sant Sebastià i Sant Pere, i la fesomia de Calders, un nucli estructurat seguint el camí.

En un plafó situat a prop de Torrecabota, a Calders, llegim: «Segles enrere, el Camí Ral era la ruta terrestre per excel·lència, la que comunicava les ciutats principals, per on circulaven els viatgers i, per

tant, per on la població rebia la informació del que havia passat a la població veïna, o a la capital, o més enllà. Els camins reials simbolitzen l'afany ancestral de saber més enllà del propi poble, l'afany de connectar altres territoris i de comprendre què hi passava.»

Comunicar, comunicar-se. Una funció plenament humana. Un jo que s'adreça a un tu. Un parla; l'altre escolta. I si avui parlem de l'escolta?

A la base de l'escolta hi ha l'oïda. Mireu què escriu Miquel Fabré: «Estem tan acostumats a la vida, a la meravella quotidiana, que ha perdut tot poder de meravellar-nos. ¿Hi ha res, per exemple, que ens sembli més ordinari que les orelles? [...] Sortits de l'úter matern en perfecte estat de funcionament, ja feia dos o tres mesos que ens servien, sense cap esforç aparent per part nostra. No tenim necessitat d'escoltar per a sentir-hi» (d'uns apunts donats als alumnes).

Escoltar. *Els sots feréstecs* és una novel·la que captiva per la força del seu simbolisme i per l'esplendor literària. A la nit, en la més enfebrada solitud, «escoltant, escoltant en la quietud de les tenebres, mossèn Llätzer havia arribat a distingir les veus dels feréstecs aucellots que s'ajouen pels relleus del cingle o per les

branques de sobre els avencs. Coneixia el crit llarg i esfereïdor del duc, i sabia quin era el gemec enrogallat del siboc» (Raimon Casellas, Barcelona 2001, pp. 169ss). I, Josep Maria López-Picó en fa poesia, de l'escolta:

Com canta l'aigua, amanyagant les canyes!
Escolta, infant,
quina cançó d'oreig entre les canyes!
Vull dir-te un cant.

Ens diu: «El signe més visible d'una bona competència comunicativa rau justament en la capacitat d'escoltar. Qui sap escoltar posa un signe de qualitat en les relacions. I saber escoltar vol dir ser capaç de fer-ho amb tots els sentits, amb els ulls, la cara, les orelles, les mans i tot el cos, i vol dir parar esment en totes les expressions corporals, facials i vocals de la persona amb qui conversem» (*El regal de la comunicació*, Badalona 2003, p. 83).

El camí ral, al pas pel terme de Collsuspina (fot. C.I.C. - Moià)

Podreu trobar-la en les seves *Obres completes*, concretament en «Poemes de Sharazada» (Barcelona, 1948, p. 143).

Anem més enllà. No podríem parlar de l'escolta sense convidar-hi el mestre Sebastià Serrano. És, a casa nostra, un dels millors a divulgar la comunicació.

Uns vells amics, l'Eva Bach i en Pere Darder, escriuen: «Escoltar és una forma d'acolliment que implica un cert lliurament. Escoltar és una afirmació del valor que l'altre té per a mi. Suposa la superació de l'egocentrisme, el convenciment que l'altre em pot aportar alguna cosa, la

legitimització del seu punt de vista, i suposa també que es dona una comprensió empàtica. Per això podem dir que escoltar no es fa només amb les orelles, sinó que s'escolta bàsicament amb el cor i amb el cos» (*Sedueix-te per seduir. Viure i educar les emocions*, Barcelona 2003, p. 129).

Joan Guerrero va fer un reportatge fotogràfic sobre Pere Casaldàliga. En una de les fotos el bisbe de Balsareny hi va escriure: «Si no sabeu llegir els meus ulls, no servirà de res que intenti parlar-vos» (*Els ulls dels pobres*, Barcelona 2006, p. 158).

Quan Carlo Maria Martini va recollir el premi *Memorial Cassià Just*, el 9 de juny del 2010, va dir, entre altres coses: «Quan es té poder és fàcil deixar d'escoltar. Un acaba creient que percep tot el que succeeix al seu entorn. Dialogar suposa anar a trobar l'altre en el mateix pla que l'altre es troba. Llavors s'obren espais de comprensió engendrats pel mateix acte del diàleg.»

Coneixeu Momo? Es tracta d'una nena captivadora que Michael Ende va crear. *Momo* (Barcelona 2007) és un llibre mestre absolutament recomanable per la capacitat que la nena té d'escoltar. Per això tothom acut a ella quan té algun problema. Però els homes grisos... Mireu què hi trobem, a les pàgines 20 i 21:

Escoltar de debò de debò és una cosa que només molt pocs saben fer. I la manera com Momo escoltava era un fet del tot insòlit.

Momo escoltava de tal manera que els pensaments més savis s'emparaven de sobte en la gent més estúpida. I no pas perquè ella els digués o els preguntés res que els hagués induït, no. Ella restava asseguda i es limitava a escoltar amb atenció i amb el més viu interès. I, en aquesta actitud, els seus ulls grossos i foscos observaven l'interlocutor, i aquest sentia com tot d'una se li acudien uns pensaments que mai no hauria ni sospitat.

Escoltava de tal manera que els més perplexos i indecisos sabien de cop i volta el que volien. Els tímids se sentien de sobte lliures i agosarats. Els dissortats i els afligits es tornaven confiats i alegres. I si algú pensava que la seva vida era un total fracàs, sense sentit, i que només era un més entre milions d'éssers, un ésser insignificant del qual es pot prescindir igual que es prescindeix d'una escombra vella..., que s'adreçava a la petita Momo per contar-li-ho, tot parlant-li'n, veia amb claredat que s'equivocava de mig a mig. Entre tots els éssers humans, de tipus amb les seves característiques, només n'hi havia un, i aquesta era la raó per què, a la seva mesura, ell era un ésser tan important en aquest món.

Era així com escoltava Momo!

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Visites diàries

PUBLICACIONS

Llibres

Papa Francesc. *Lloa segueu (Laudato si')*

Barcelona: Claret, 2015. 188 pp.

Dins la col·lecció «Documents del Magisteri» (núm. 62), ha sortit publicada en català aquesta carta encíclica del sant pare Francesc sobre la cura de la casa de tots. La versió catalana ha estat feta pel nostre company de redacció Josep Ruaix i Vinyet.

Eliseu Massana i Estrada. *Rius subterranis: la solució*

[S.I.]: l'autor, 2014. 158 pp.

Llibre dedicat a Mn. Jaume Genescà i Rovira, «sacerdot i radioestesista» fill de Castellcir, de qui l'autor, antic treballador d'Aigües de Barcelona, publica una breu biografia, juntament amb un recull de les principals teories de Mn. Genescà sobre els rius d'aigua subterranis que creuen la península Ibèrica.

Mercè Vidal i Jansà (ed.). *Enric Prat de la Riba i les arts: recull epistolar, 1911-1916*

Girona: Curbet, 2014. 265 pp.

Edició de la correspondència que Prat de la Riba mantingué amb alguns dels joves artistes, arqueòlegs, crítics d'art i pedagogs (Aymat, Bosch Gimpera, Folch i Torres, els Galí, Homs, Llongueras, Torres Garcia), que contribuïrien a l'establiment d'una política cultural pròpia i a la implantació del noucentisme.

Diaris

Regió7

18-6-2015

«Dos ferits lleus en un accident a Calders».

19-6-2015

«El patiment dels afectats de les llistes d'espera», carta signada per Assumpció Terol i Puigpiqué, de Moià.

20-6-2015

«L'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, serà diputat provincial per Esquerra. El batlle moianès ha anunciat la seva voluntat de no repetir com a diputat al Parlament».

22-6-2015

«Els paisatges de Casacuberta retornen a l'aire lliure. L'artista figuratiu ha exposat al jardí de la Casa Fornells-Urò de Pineda de Bages durant dos dies», reportatge sobre aquest pintor amb segona residència a Moià i col·laborador de LA TOSCA.

24-6-2015

«El Moianès ja depura el 91% de l'aigua residual amb la nova estació de l'Estany».

25-6-2015

«Moià implanta un nou servei per a les deixalles amb més punts de recollida».

29-6-2015

«Moià organitza un vermut cultural per reclamar la neteja de la riera de la Tosca. El municipi demana recuperar un espai natural on ara l'aigua té escuma i fa pudor».

1-7-2015

«Gairebé 500 persones grans de Moià es beneficiaran del projecte Lligams».

2-7-2015

«Roben a l'empresa del batlle de Moià en plena crisi per falta de policia local. En el moment del delictes no hi havia vigilància per la retallada d'efectius».

3-7-2015

«L'alcalde de Moià serà el número dos del nou govern de la Diputació. El pacte pràcticament segellat entre CDC i ERC porta el batlle republicà a l'ens provincial».

5-7-2015

«La Generalitat instal·larà la identificació del Moianès a les seves carreteres aquest mes. En total es col·locaran 17 senyals nous per a indicar el canvi de comarca en diversos punts de la xarxa que fan frontera amb el Bages, el Vallès i Osona. El Consell Comarcal arrencarà com tots, però a mig gas».

9-7-2015

«La Universitat d'Estiu del Moianès atrau prop de 80 alumnes».

10-7-2015

«CiU acusa el govern de Moià de manipular un document i l'alcalde afirma que és fals. El republicà Guiteras assegura que només va ser un error administratiu que ja ha estat esmenat. L'oposició estudiarà si pot tenir conseqüències legals». «Aclariment a Moià», editorial, sobre el tema anterior. «El Francesc Viñas celebra l'estrena de la comarca sumant-hi El Moianès Sona. La Coral Cantiga obre el festival, dissabte, amb l'acompanyament del poeta Enric Casasses, la soprano Marta Gar-

cia i el tiorbista Edwin García». El diari *Regió7* d'aquest dia duu encartat el programa del XX-XII Festival Internacional de Música Francesc Viñas.

11-7-2015

«La idea que tenim de comarca ens pot donar molt joc, als pobles», entrevista a Enric Güell, nou alcalde de Santa Maria d'Oló. «Casos com el que denuncia CiU de Moià estan castigats amb penes de presó i d'inhabilitació. Si hi hagués denúncia judicial, hauria de ser per falsificació de document».

12-7-2015

«L'art contemporani irromp en el Moia històric. Centenars de visitants es passegen pels portals del carrer de Sant Sebastià, que per primera vegada acullen obres artístiques». «Art contemporani a Moià», editorial sobre el tema anterior. «Colluspina crea el primer festival de circ de la Catalunya Central. El petit poble moianès es vol posicionar amb una oferta singular, que estrenarà el 22 i 23 d'agost».

15-7-2015

«Comencen a posar els cartells del Moianès a les carreteres».

EL PUNT AVUI+

5-7-2015

«La Fura més femenina. El pas de la ignorància a la consciència de la dona, en "El amor brujo" de Padriša. La producció de Peralada s'estrenarà el 17 al castell i ja té gira a São Paulo, Bolonya i Madrid».

LA VANGUARDIA

19-6-2015

«Poesia intimista», necrològica de Felip Cid i Rafael (1930-2015), poeta i historiador de la medicina, relacionat amb l'Estany, signada per Jacint Corbella.

BREUS

Joan Vilajoana a l'Ingràvid

L'artista moianès Joan Vilajoana ha presentat *Des fer* en la segona edició d'Ingràvid, que ha tingut lloc a l'Arts Santa Mònica de Barcelona, del 23 de juny al 12 de juliol. El de Vilajoana ha estat un dels projectes seleccionats per la institució barcelonina i pel Festival de Cultura Contemporània de l'Empordà: projectes que connecten serveis socials, laborals i econòmics a través de la creativitat i la recerca artística.

Disseny de Lúdia Antúnez al MHC

La dissenyadora moianesa Lúdia Antúnez és la responsable del disseny gràfic de l'exposició que es pot veure al Museu d'Història de Catalunya, a Barcelona, des del 2 de juliol. Es tracta de *Fugint de l'holocaust: Catalunya i els refugiats jueus de la Segona Guerra Mundial*.

Festival Francesc Viñas

El dissabte 11 de juliol va tenir lloc al Parc Municipal el primer concert del Festival Francesc Viñas d'enguany. Va anar a càrrec de la Coral Cantiga, dirigida per Josep Prats i amb Enric Casasses com a recitador i la intervenció de la soprano Marta Garcia Cadena. El festival con-

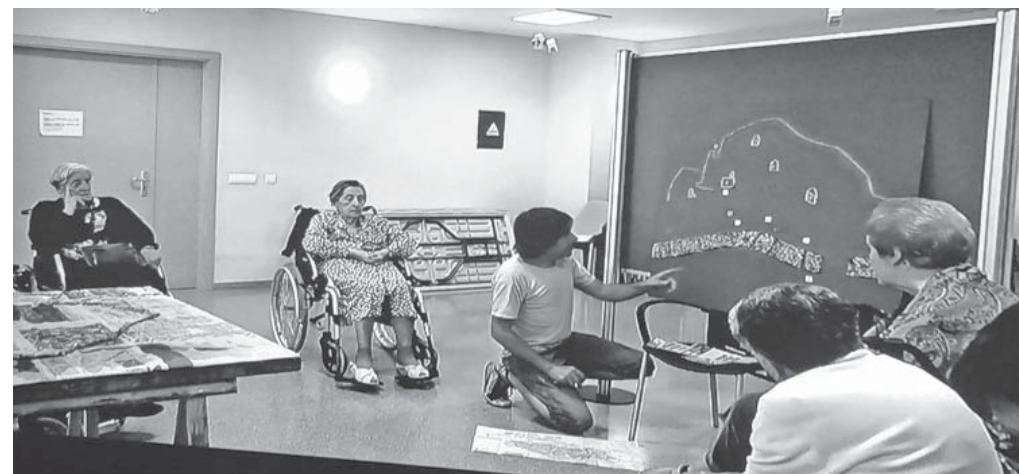
tinuarà el dia 15 d'agost, a l'església de l'Escola Pia, amb l'orquestra de l'AIMS de Solsona, amb Sergey Ostrovsky com a director, que interpretaran obres de Mozart, Bach i Respighi.

Agrupació Sardanista

L'Agrupació Sardanista de Moià ha enviat als socis l'estat de comptes de l'any 2014. També ha publicat el programa del XVI Aplec de la Sardana Vila de Moià, celebrador el 2 d'agost a 2/4 de 5 de la tarda, al parc municipal, i el programa de la resta d'audicions d'aquest estiu: 26 de juliol; 9 i 23 d'agost (totes a les set del vespre, també al parc).

Portes obertes a l'Hospital-Residència

El diumenge 19 de juliol, l'Hospital-Residència de la Vila de Moià va organitzar la jornada de portes obertes que fa cada any per aquestes dates. Al matí, celebració eucarística i, a la tarda, rifa de pernills, coques i fuets, amb actuació musical al piano de Ramon Enric, mostra de ball hip-hop i sardanes ballades per la colla sardanista de Moià. Durant tot el dia es va poder visitar les instal·lacions, així com una exposició de maquetes artístiques del Moianès.

Imatge videogràfica de J. Vilajoana, treballant amb la gent gran en el projecte artístic (fot. R. Portet)

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Queralt Guasch Sala, filla de Josep M.^a i de M.ª Àngels, dia 30 de maig.

Oriol Martínez Lloret, fill de Carles i de Marina, dia 31 de maig.

Dylan Rodríguez Coronado, fill d'Ivan i de Marta, dia 31 de maig.

Kilian Ferrer Bacter, fill de Carmen i d'Isar, dia 2 de juny.

Brahima Konate, filla de Bakary i de Malado, dia 3 de juny.

Alan Pereyra Elbourj, fill de Marcos David i d'Iris, dia 3 de juny.

Lasc Joaquim Salleras Clapers, fill de David i d'Eulàlia, dia 10 de juny.

Emma Vicente Sala, filla de Manel i d'Anna, dia 16 de juny.

Àlex Millan Terencio, fill d'Anna i de Josep Joan, dia 22 de juny.

Matrimonis

José Corroero Muñoz, natural de Sant Feliu i veí de Moià, amb Verónica Hernández Bacter, natural de Madrid i veïna de Moià, dia 20 de juny.

Ricard Racionero Simon, natural de Puig-reig i veí de Moià, amb Marta Colom Tomàs, natural i veïna de Manresa, dia 2 de juliol.

Lluís Clopés Solà, natural d'Avinyó i veí de Moià, amb Elvira Pich Masip, natural de Sabadell i veïna de Moià, dia 4 de juliol.

Defuncions

Isabel Gómez Valdivieso, de vuitanta-cinc anys, dia 19 de juny.

Montse Pladevall Pascual, de seixanta-sis anys, dia 20 de juny.

Sebastià Fàbregas Daví, de vuitanta-tres anys, dia 7 de juliol, a Balaguer (però era fill de Moià).

Montserrat Alibés Vilarrúbia, de vuitanta-vuit anys, dia 13 de juliol.

Rosa Puga Cabré, de quaranta-vuit anys, dia 16 de juliol.

P	A	C	A	S	E	L	L	O	N	S	M	A	T	G
G	E	K	N	A	V	A	R	S	O	Z	O	N	L	R
B	Z	D	X	O	P	I	N	A	I	B	N	I	U	A
V	C	J	R	O	Q	A	T	L	V	P	T	H	E	N
Q	I	W	X	I	T	L	F	A	M	M	V	P	H	O
E	U	S	R	I	S	C	A	R	A	Z	I	R	Z	I
I	R	P	E	R	G	S	C	I	U	S	N	L	L	A
I	O	R	E	F	V	N	A	C	M	K	E	Z	J	S
W	I	S	R	A	N	O	D	X	E	P	T	D	N	X
V	X	A	M	A	R	R	U	C	P	U	L	S	C	L
V	E	J	F	E	W	R	E	Y	N	I	M	R	E	F
W	D	E	D	Q	T	I	T	E	P	U	O	P	C	R
Q	P	L	Y	R	B	L	C	T	N	B	Z	O	A	M
Z	A	A	L	L	A	P	A	L	E	D	N	A	O	J
C	C	B	G	X	F	A	S	I	R	D	A	P	T	S

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Noms de cases del Raval de Dalt

Busqueu el nom pel qual són conegudes tretze cases del carrer de Sant Sebastià. Només s'hi inclou la part significativa del nom.

Podeu trobar els noms a la pàgina 66.

NECROLÒGIQUES

En el comiat de Montse Pladevall

Vicenç Alcantarilla

Vull donar les gràcies a totes les persones que ens han acompanyat en el dia tan dolorós del comiat de la Montse. A tots els amics i amigues, en especial a la persona que ha estat sempre al seu costat posant-la sempre bonica a l'Hospital; també a les infermeres, al pare Marian i a sor Lucía Caram, una bona amiga que sempre estava enviant-li missatges per whatsapp.

La Montse era una persona alegre, oberta i amable; en dues hores feia amistats i amics. Jo he tingut la gran sort de poder viure amb ella quaranta-un anys de matrimoni, més set anys de nuviatge, que tant ens va costar d'aconseguir, perquè hi havia certes persones que no creien en el nostre amor. Alguns estan perdonats, perquè al final van veure que el nostre amor era pur i autèntic i per a tota la vida. Malgrat tenir la maleïda malaltia, ella sempre deia que cada dia estava més enamorada de mi.

Sort que tenim tres fills com tres sols, que sempre i en tot moment hi són. La meua Sandra viu amb mi, em cuida i em

Montse Pladevall

dóna ànims. El meu Ivan i la meua jove Carla, quan van veure la situació van voler donar-nos l'alegria de casar-se. També la nostra filla Eva i el meu gendre Xavi, que ens van donar una altra alegria quedant en estat, amb una altra néta que està en camí. També tenim un nét que ja té disset anys, és tot un home perquè així s'ha comportat en tot moment; gràcies, Oriol.

I si em descuido alguna persona, us demano que em disculpeu.

MOIÀ

Avda. Zona Industrial, s/n

Tels. 93 830 12 25

93 820 77 77

AVINYÓ

Antoni Prat, s/n

Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA

Ctra. de Mollet-Moià

Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES

AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI

TELS. COMANDES :

93 830 12 25 - 93 820 77 77

Adéu a Josefina Fàbregas i Fontfreda

Familiars de la Josefina

Josefina Fàbregas

El dia 14 de juny va morir a Terrassa la Josefina, a noranta-tres anys d'edat (a.c.s.). Malgrat que en els últims anys, per dificultats pròpies de l'edat, s'havia anat retirant de tot allò que havia format part del seu espai i de la seva vida, va tenir sempre al cor Moià, la seva vila —bressol d'infantesa i casal de joventut,

tot i que ella, per circumstàncies, havia nascut a Barcelona—, on, juntament amb el seu marit, Valentí Piqué, i els seus descendents, va passar tots els estius —any rere any—, participant activament en tots el actes socials i culturals que se celebraven.

Fou una persona activa, dinàmica, culta, amb especial personalitat i caràcter, i entranyable per a molts moianesos, amb una gran estima per la seva terra, la seva cultura i la seva llengua.

Era prou coneguda la seva afició a llegir i sobretot a escriure, tant poemes com narracions senzilles i quotidianes, que va practicar fins que la pèrdua de visió li ho va impedir. Cal destacar també la seva col·laboració amb articles d'opinió i també amb poesies en la revista local LA TOSCA.

La Josefina fou acompanyada fins al darrer moment per tots els seus, que molt l'hem estimat.

Tot desitjant que el record de la Josefina perduri sempre, completem aquesta nota reproduint una de les seves poesies, dedicades a la seva vila. Va ser enviada a un concurs a Moià, de tema «Moianès», sota el lema *Rosella*, en les noces d'argent de LA TOSCA.

Al faldar d'una muntanya
nostra vila hi té el seu niu
i, enclavada allà, ella albira
la plana que li somriu.

El cel sempre pur i blau,
la terra canvia el color,
del verd maragda la pau,
la rossor dels camps, l'ardor.

De la fe de tot un poble
parla l'església tan gran,
com gran fou i també noble
dels nostres avis l'afany.

D'un campanar que és pregària
per estar més prop del cel,
dels nostres passats prosàpia
que diu dels homes l'anhel.

De virtuts no quedà enrere
la terra que avui glossem,
car de sants és mitjancera
i als altars els venerem.

De patricis fermes i grans
pròdiga també n'és ella,
d'homes de grans ideals
fou Moià sa llum primera.

Hi ha qui el nostre nom honrà
més enllà de la frontera
i amb sos cants féu ressonar
l'amor que fou sa senyera.

I la història d'aquest poble
ha seguit i seguirà:
enlairem amb afany noble
el que els vells ens van deixar.

I amb l'esplet de nova vida
traçarem uns nous camins
esforçant-nos sense mida
regint de Moià els destins,

fins posar-los ben amunt
com espill per als demés,
car si valors hi hagué al lluny
tots plegats farem molt més.

Dels que més anys compten ja,
del jovent que sent fretura
i el seu impuls ningú atura,
tot sigui en bé de Moià!

«A Moià»
Terrassa, any 1972

A la Josefina

Montserrat Aliberch Fàbregas

Estimada cosina: Se'm fa estrany adreçar-me a tu amb aquestes paraules, ja que per a mi has estat molt més que una cosina o que una tieta, com equivocadament creia tothom. Has estat el referent, l'amiga, la confident. Hem compartit l'afició pel teatre, per la poesia, per escriure, per reconstruir la història dels nostres avantpassats. A qui demanaré jo, ara, dades sobre la família si tu eres la meva font d'informació?

Gràcies per tot el que has fet per nosaltres i per haver estat sempre al nostre costat, tant en els moments bons de la vida com en els no tan bons. Et trobarem molt a faltar.

M'acomio amb el petit poema que figura en el recordatori, desitjant que hagi estat per a tu una realitat.

Fins a sempre.

*Pel qui del món es desterra
fins a arrencar-se'n d'arrel,
l'adéu-siau de la terra
serà el Déu-vos-guard del cel.*

Adéu-siau, mare

Rosa Ponsa

Mercè Rovira

Com una espelma que s'apaga, a poc a poc, avui bufaré el teu bri amb enteresa i nostàlgia. És l'últim adéu de molts adéus.

Molts anys d'anar perdent-te pel camí: un record, una veu, un cos.

Mare, has marxat sense fer soroll, com qui no vol la cosa, d'aquella manera discreta amb què t'agradava de fer les coses.

Avui t'he fet el darrer petó i t'he tornat a dir que t'estimo.

Descansa en pau, mare.

Els familiars de Mercè Rovira i Vila, vídua de Valentí Ponsa, finada el dia 8 de juny proppassat a l'edat de vuitanta-sis anys, donem les gràcies per totes les mostres de condol rebudes.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

JUNY 2015

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	28,8	13,2	20,9	5	2	3	SE	11,2	
De l'11 al 20	26,3	11,0	18,1	4	-	6	W	33,0	
Del 21 al 30	32,2	13,0	22,4	9	-	1	NE	2,0	46,2

La mitjana de les màximes del mes de juny ha estat de 26,09. Malgrat la forta calor dels últims dies, des de 1913 hi ha hagut mitjanes més altes. La més alta de totes va ser l'any 2003, amb una mitjana de 28,8.

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, MeteoMoià.cat. També es pot seguir al Twitter, [@MeteoMoià](https://twitter.com/MeteoMoià), i al Facebook, [Meteo.Moià](https://www.facebook.com/Meteo.Moià).

Setmanes de calor. Tanquem la revista amb el mes de juliol encara per acabar. Els mesos de juny i juliol han estat molt secs i especialment calorosos. Amb dades del Servei Meteorològic de Catalunya s'observen períodes de quinze dies seguits de temperatures mantingudes molt elevades, així com onades de temperatures extremes que han superat els 40 graus a municipis propers com Artés (43 graus) o a Vic (41). Per sort, aquesta meteorologia tan adversa no s'ha acompanyat d'incendis forestals gaire importants, fins ara.

Fot. C.I.C. - Moià

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **10 de setembre**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de Lletres: Cal CALDERÓ, Cal CASELLONS, Cal CIURÓ, Cal FEROI de Dalt, Can FERMÍ, Cal GRANOIA, Cal JOAN DE LA PALLA, Cal MONTVINET, Cal PEDRISSA de dalt; Cal POU-PETIT, Cal SALARIC, Cal XAMARRUC, Cal XOPINA.

Fe d'errades: En el número anterior, p. 24, on diu que la quarta catifa, amb un conjunt de globus, va ser feta per pares i mares de l'Escola Pia, hauria de dir que va ser feta per avis de l'Esplai de Moià amb la col·laboració d'aquests pares i mares.